

Ekonomi i det småskaliga östersjöfisket

AgriFood Economics Centre

Ekonomi i det småskaliga östersjöfisket

Sara Andersson
Jessica Lidberg
Jesper Stage
Staffan Waldo

För mer information kontakta:
Staffan Waldo 046 222 07 92
E-post: staffan.waldo@slu.se

AgriFood Economics Centre
Box 7080
220 07 Lund
SWEDEN
<https://www.agrifood.se>
Staffan Waldo
Rapport 2024:4

Förord

Många småskaliga fiskare kompletterar sitt fiske med exempelvis fiskberedning och egen försäljning. Denna typ av diversifiering kan vara viktig för många företag och därmed den ekonomiska hållbarheten i branschen. Det finns idag mycket bristfälliga kunskaper om hur fiskare har diversifierat sin verksamhet och hur integrerade deras företag är i den lokala ekonomin.

I den här rapporten kartläggs det småskaliga fisket och dess fiskerelaterade verksamheter längs den svenska östersjökusten. Detta görs genom en enkät till fiskarna där de får beskriva sina företag. Resultaten kopplas till regionalekonomiska modeller för att belysa fiskets betydelse för den lokala ekonomin. Detta ger information inte bara om fiskenäringens ekonomiska storlek utan också om hur den påverkar andra sektorer i regionen.

Fredrik Wilhelmsson

Lunds universitet

Lund, 2024-12-13

Projektet finansieras av Jordbruksverket (inom Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021 – 2027) samt av Havs- och vattenmyndigheten.

**Medfinansieras av
Europeiska unionen**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	7
1 INLEDNING	11
1.1 Bakgrund	11
1.2 Uppdrag och syfte	12
1.3 Avgränsning	13
1.4 Rapportens disposition	13
2 ÖVERSIKT ÖVER DEN BLÅ VÄRDEKEDJAN	15
2.1 Den blå värdekedjans olika delar	15
2.2 Regelverk	17
2.3 Ökad lönsamhet genom kortade värdekedjor	18
2.4 Det småskaliga fiskets påverkan på den regionala ekonomin	19
3 GENOMFÖRANDE	23
3.1 Enkätkonstruktion	23
3.2 Enkätens innehåll	24
4 KARTLÄGGNING AV DEN BLÅ VÄRDEKEDJAN	27
4.1 Det småskaliga fisket i Östersjön	27
<i>Demografi, utrustning och utbredning</i>	27
<i>Sysselsättning och arbete under året</i>	29
4.2 Det Småskaliga fiskets fångster	32
<i>Fångster av sill/strömming</i>	32
<i>Fångster av övriga fiskarter</i>	33
4.3 Försäljning och vidareförädling	34
<i>Försäljning och vidareförädling sill/strömming</i>	35
<i>Försäljning och vidareförädling av övriga fiskarter</i>	37
<i>Sammanfattning försäljning och vidareförädling</i>	39
4.4 Omsättning	40
<i>Omsättning</i>	40
<i>Kostnader</i>	41
<i>Förädlingsvärden</i>	42
4.5 Regionalekonomisk analys	43
5 UTVECKLING I VERKSAMHETEN	49

5.1	Offentliga stöd till utveckling av verksamheten	49
5.2	Framtidsplaner	50
5.3	Hinder	53
5.4	Underutnyttjade arter	57
6	AVSLUTANDE DISKUSSION	61
	REFERENSER	67
	BILAGA: ENKÄTFRÅGOR	71
	TIDIGARE UTGIVET AV AGRIFOOD	87

Sammanfattning

Det småskaliga fisket har genomgått betydande förändringar över tid. Exempelvis har många småskaliga fiskare diversifierat sin verksamhet genom att själva sälja eller vidareförädla en stor del av sina produkter. Samtidigt är denna typ av verksamhet betydligt sämre kartlagd än själva fisket, trots att sådan diversifiering bland annat är ett av målen inom EU:s gemensamma fiskeripolitik. Följande studie har undersökt hur det småskaliga östersjöfiskets fångster används och hanteras efter landning, vilka ekonomiska värden som det småskaliga fisket genererar, samt vilka utmaningar fisket ser för att ytterligare utveckla och diversifiera sin verksamhet.

Studien bygger på en enkät till 379 småskaliga yrkesfiskare längs östersjökusten. Många av de fiskare som svarat på enkäten har förkortat värdekedjan, det vill säga de bereder och säljer själva sin fisk i stället för att leverera till beredningsföretag och livsmedelsbutiker. Många baserar sin verksamhet på flera olika fiskarter, och förutom sill/strömming fiskar det småskaliga fisket i stor utsträckning andra arter än vad det storskaliga fisket gör. Exempel är abborre, gädda, sik, lax och ål. Det är dessutom vanligt att fiskare har flera olika typer av kunder för sin fisk och därmed diversifierar, inte bara sin egen verksamhet, utan även sina försäljningskanaler.

Resultaten i studien pekar på att de vanligaste typerna av diversifiering som småskaliga fiskare ägnar sig åt är beredning och försäljning av fisk direkt till privatpersoner (i egen försäljningslokal eller genom distansförsäljning). Några har diversifierat sin verksamhet genom att driva restaurang eller café, men relativt få fiskare bedriver fisketurism. Vidare bekräftar studien resultat från tidigare studier som visar att de småskaliga östersjöfiskarna till stor del kombinerar inkomster från sin fiskeverksamhet med andra inkomstkällor (och bedriver andra verksamheter under de tider på året då de fiskar mindre), är geografiskt koncentrerade till de nordligaste och sydligaste regionerna längs östersjökusten, har en hög medelålder (67 år), och huvudsakligen är män.

Cirka 69 procent av fiskarna uppger att de själva bereder eller använder en del av den fisk som de fångar i egen verksamhet. Beroende på fiskart bereds fisken på olika sätt. Vanliga beredningsformer för sill/strömming är att fisken röks, flås/fileas, eller att den läggs in eller konserveras på annat sätt. Några respondenter uppger att avstånden till beredningsindustrierna är ett hinder och att de hellre hade sålt den fisk som de själva bereder till beredningsindustrier om den möjligheten hade funnits. En majoritet av de småskaliga fiskarna instämmer dock inte alls i påståendet att de hellre skulle ha sålt den fisk som de själva bereder till beredningsindustrier även om den möjligheten hade funnits. Detta indikerar att det finns en vilja bland många småskaliga fiskare att själva bereda sin fisk.

De flesta respondenter som bereder fisk själva uppger att de sedan säljer fisken direkt till privatpersoner. Det gäller för både sill/strömming och övrig fisk. Som tidigare studier påpekat kan det vara en bra strategi för småskaliga fiskare att sälja sin fisk direkt till privatpersoner, då vinsterna kan öka när leveranskedjorna kortas ned. Några av de respondenter som själva bereder sill/strömming uppger att de sedan använder den i egen café- och restaurangverksamhet. Detta är något mindre vanligt bland de som bereder övrig fisk.

Den fisk som inte används i den egna verksamheten säljs antingen direkt till privatpersoner eller till andra aktörer i den blå värdekedjan. En majoritet av respondenterna som inte använder fisken i egen verksamhet uppger att de säljer den direkt till privatkunder. De som säljer den till annan verksamhet säljer den främst till grossister eller till beredningsindustrin för humankonsumtion. En relativt liten andel respondenter har uppgett att den fisk som inte används i egen verksamhet säljs till livsmedelsbutiker. Från de öppna svaren framkom det att avsaknaden av certifiering kan innebära svårigheter för en del fiskare att sälja fisken till livsmedelsbutiker.

Genom att delta i den blå värdekedjan skapar det småskaliga fisket både arbetstillfällen och inkomst för sig själva och regionen i stort. Av studien framgår det att antalet sysselsatta i respondenternas fiskerelaterade

verksamhet år 2022 var 3,99 personer per respondent, vilket uppskattas motsvara cirka 1,20 heltidsekvivalenter. I jämförelse med fiskbranschen i stort är antalet heltidsekvivalenter per anställd betydligt lägre i det småskaliga fisket, vilket tyder på att det småskaliga fisket är mer säsongsbetonat än annat fiske.

Det småskaliga fiskets omsättning och förädlingsvärde är relativt låga. Detta tyder på att det finns andra skäl än strikt ekonomiska att bedriva småskaligt fiske, exempelvis att det är en familjetradition eller att det ger en möjlighet att dryga ut huvudinkomsten. Resultaten i denna studie pekar vidare, i linje med tidigare undersökningar, på att det småskaliga fisket genererar relativt små spridningseffekter i de regionala ekonomier där dessa fiskare är verksamma.

I studien fick även fiskarna själva en möjlighet att uttrycka sina åsikter om de utmaningar och möjligheter som finns i samband med vidareförädling av deras råvaror och deras framtida utveckling av verksamheten. Resultatet i studien visar att det finns en tydlig skillnad i hur de över 65 år respektive under 65 år ser på sina framtidsplaner. Av de under 65 år uppger nära 40 procent av respondenterna att de planerar att öka eller starta upp verksamhet inom fiske inom de närmaste tre åren. Motsvarande för beredning är 53 procent, och för affär/försäljning 36 procent. En mindre andel av respondenterna uppger att de planerar starta upp eller öka verksamhet inom café/restaurang respektive turism inom de närmsta tre åren. För de över 65 år är resultaten annorlunda och de flesta av dessa respondenter vill antingen inte göra någon förändring eller minska/avveckla sin verksamhet.

Fisket upplever ett antal hinder för att utveckla sin verksamhet. Exempelvis ses säl- och skarvpopulationerna som ett mycket stort hinder då dessa konkurrerar om fisken och förstör utrustning. Andra hinder som upplevs stora är fångstbegränsningar och redskapsrestriktioner, medan mer marknadsorienterade faktorer som brist på personal, svårt att få lån eller svårt att nå ut till kunder inte upplevs som hinder i någon större utsträckning. Drygt en femtedel av respondenterna ser möjligheter att fiska och bereda nya fiskarter som mört, braxen och id.

1

Inledning

1.1 Bakgrund

Längs den svenska östersjökusten finns en lång tradition av småskaligt yrkesfiske som bidrar till bevarande av kulturmiljöer, öppna hamnar och livsmedelsförsörjning (Björkvik m.fl., 2020). Offentlig statistik, som loggböcker och landningsdeklarationer, ger en god insikt i omfattningen av de aktuella landningarna. Den visar också vilka aktörer som köper upp fisken (förstahandsmottagare) för vidareförsäljning eller vidareförädling.

Fisket har dock förändrats över tid och har behövt anpassas till fiskbestånd som minskat och/eller förändrat sin geografiska utbredning. En av dessa arter är sill/strömming, vars bestånd längs den svenska kusten över tid visat på negativa trender i både antal och storlek (Havs- och vattenmyndigheten, 2024). Andra arter som minskat är torsk, ål och lax (Helcom, 2023). Minskade fiskbestånd och förändrade utbredningsmönster har lett till nya regler, kvoter och fiskestopp, vilket har påverkat tillgången på fiskeresurser och därmed de ekonomiska förutsättningarna för det småskaliga fisket.

Som följd av de förändrade förutsättningarna för det småskaliga fisket i Östersjön har många fiskare diversifierat sin verksamhet och säljer eller vidareförädlar själva en stor del av sina produkter (Gillette och Vesterberg, 2022). Det finns exempel på fiskare som genom diversifiering har vuxit, ökat lönsamheten och skapat arbetstillfällen, trots att fiskeresursen är relativt liten (Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten, 2020).

Denna typ av verksamhet är dock betydligt sämre kartlagd än själva fisket, trots att det finns medel inom Europeiska havs-, fiskeri- och vatten-

bruksfonden (EHFVF) som fiskare kan söka just för att diversifiera verksamheten och trots att sådan diversifiering är ett av målen inom EU:s gemensamma fiskeripolitik. För att på ett adekvat sätt kunna avgöra hur viktig diversifiering och försäljning av fisk i egen verksamhet är för det småskaliga fiskets ekonomiska utveckling samt dess påverkan på den regionala ekonomin behövs mer kunskap. Denna studie bidrar till detta genom att genomföra en enkätstudie av det småskaliga fisket längs östersjökusten.

1.2 Uppdrag och syfte

Studiens primära syfte har varit att genom en enkät undersöka det småskaliga östersjöfisket och kartlägga hur det regionala fiskets fångster används och hanteras. Vidare syftade studien till att ge fiskenäringen en möjlighet att uttrycka sina åsikter om de utmaningar och möjligheter som finns i samband med vidareförädling av deras råvaror och deras framtida utveckling av verksamheten. Fokus i studien är inte specifikt på fiskeflottan utan på hela fiskeföretaget inklusive kompletterande verksamhet som beredning, försäljning, med mera.

Denna studie har finansierats genom två parallella projekt hos Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Det ena projektet, som finansierades av Havs- och vattenmyndigheten, avsåg en enkätstudie som skulle kartlägga värdekedjor och regionala spridningseffekter av småskaligt fiske som kan omfattas av undantag enligt regeringsuppdraget om att på prov genomföra fiskeriförvaltningsåtgärder som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön (Dnr 1909-22). Det andra projektet, som finansierades av Jordbruksverket, avsåg en enkätstudie som skulle undersöka det småskaliga östersjöfiskets värdekedjor och hur de småskaliga fiskarna ser på utvecklingen av dessa värdekedjor (journalnr 2023-1844).

Eftersom projekten har liknande syften har de samordnats i en gemensam studie som redovisas i följande rapport. Ett viktigt syfte med denna samordning var minskad arbetsbelastning för de småskaliga fiskare som ombads svara på enkäten. Vidare finns det en vetenskaplig vinst i att samordnat studera hela det småskaliga fisket längs östersjökusten.

Studien lade särskild vikt vid sill/strömmingsfisket, då detta fiske är föremål för regeringsuppdraget om utflyttning av trålgränsen.

1.3 Avgränsning

Studien har avgränsats till att analysera det småskaliga fisket längs den svenska östersjökusten. Detta definieras här som det fiske som bedrivs av fiskare med huvudsaklig fiskerelaterad verksamhet i län som angränsar mot Östersjön och som enbart fiskar med fartyg med en fartyglängd under 15 meter. Detta skiljer sig från EU:s definition på småskaligt fiske som innefattar den fiskeverksamhet som bedrivs av marina fiskefartyg och inlandsfiskefartyg vars totallängd understiger tolv meter och som inte använder släpredskap och av fiskare som fiskar utan fartyg, däribland skaldjurssamlare (Europa.eu, 2021) men är i linje med Fiskeriverkets (2010) mer öppna definition. En viktig skillnad vad gäller vilka fiskare som faktiskt omfattas av dessa definitioner är att vår definition även inkluderar trålfiske efter siklöja.

1.4 Rapportens disposition

Rapporten inleds i kapitel 2 med en översikt över den blå värdekedjan och dess delar baserat på tidigare litteratur inom området. Därefter följer en presentation av den genomförda enkätstudien i kapitel 3. I kapitel 4 redovisas resultaten från studien.

Den blå värdekedjan omfattar samtliga led från yrkesfiskare till konsument. Resultatredovisningen inleds därför med en beskrivning av det småskaliga fisket i Östersjön i kapitel 4.1 och dess fångster i kapitel 4.2, vilka utgör det första ledet i värdekedjan. Därefter redogörs i kapitel 4.3 för hur fångsterna används, både i egen och annan verksamhet, samt hur vidareförädling och försäljning av fiskeriprodukterna sker. I kapitel 4.4 redovisas omsättningen, kostnaderna och de förädlingsvärden som uppstår till följd av det av det småskaliga fiskets deltagande i den blå värdekedjan. I kapitel 4.5 används dessa siffror sedan i en regionalekonomisk analys för att bedöma hur det småskaliga fiskets blå värdekedjor påverkar de regionala ekonomierna.

Därefter presenteras de småskaliga fiskarnas egna tankar kring utvecklingen av sin fiskerelaterade verksamhet och sitt fiske av underutnyttjade arter i kapitel 5, följt av en avslutande diskussion i kapitel 6.

2

Översikt över den blå värdekedjan

I följande kapitel presenteras en översikt över den blå värdekedjan, dess olika delar, det regelverk som påverkar den samt hur det småskaliga fisket kan öka sin lönsamhet. Slutligen avslutas kapitlet med en litteraturoversikt över hur det småskaliga fisket och dess värdekedja påverkar regionala ekonomier.

2.1 Den blå värdekedjans olika delar

Den blå värdekedjan beskriver samtliga led från yrkesfiskare till konsument; från fångst, via försäljning och beredning, till butik eller restaurang och slutligen konsumenter (Jordbruksverket, 2023). I denna rapport utgår vi från det småskaliga Östersjöfiskets blå värdekedja, som illustreras i Figur 1.

Som Figur 1 visar, inleds den blå värdekedjan med de vilda fiskbestånden i Östersjön. Dessa bestånd varierar från söder till norr på grund av minskad salthalt och kallare klimat. Medan marina arter blir mindre vanliga längre norrut, ökar förekomsten av sötvattensarter. Marina arter som torsk och strömming, samt arter som föredrar låga temperaturer som sik, nors, lake och simpör, är vanligare under den kalla delen av året. Under den varma delen av året dominerar sötvattensarter som abborre, gös och karpfiskar (Olsson m.fl., 2011).

Den blå värdekedjan fortsätter sedan med att fisken fiskas upp och landas av det småskaliga fisket och därefter antingen används i egen verksamhet, säljs till annan verksamhet eller säljs direkt till privatpersoner utan att någon beredning av fisken har genomförts. Den fisk som används i egen verksamhet bereds och säljs i sin tur antingen till privatpersoner, till annan verksamhet eller används i egen verksamhet som

exempelvis café- eller restaurangverksamhet. I kapitel 4.2 och 4.3 beskrivs denna del av värdekedjan närmare.

Figur 1. Den blå värdekedjan.

De olika stegen i värdekedjan samverkar på olika sätt, och varje steg påverkas av hur väl de tidigare stegen i kedjan fungerar. För att kedjan ska fungera optimalt, behövs en kontinuerlig och förutsägbar kedja av leveranser av de råvaror som behövs för produktion. Om detta fungerar kan maskiner och lokaler utnyttjas effektivt och företaget kan ha en fast arbetsstyrka anställd året om. Vid produktion av fiskeprodukter kan detta dock vara svårt, i jämförelse med många andra typer av produktion, då fisken finns i olika områden vid olika tider och har olika storlek och kvalitet under olika tider på året. Till detta kommer risken för särskilt ogynnsamma väderförhållanden under vissa tider på året, vilket kan göra att fiske inte är möjligt (Jordbruksverket, 2023).

2.2 Regelverk

Vidare sätter de regelverk och den **förvaltning** som rör fisket ramarna för den blå värdekedjan (Jordbruksverket, 2023). Det svenska yrkesfisket i Östersjön, inklusive det småskaliga kustfisket, regleras till stor del av den gemensamma fiskeripolitiken som beslutas inom EU. Störst är EU:s inflytande över svenskt fiske vad gäller arter som har fångstkvoter, det vill säga där de maximala fångsterna är reglerade. Dessa inkluderar exempelvis torsk, lax, rödspätta och sill/strömming, medan andra arter som kan vara viktiga för det småskaliga kustfisket såsom abborre och sik förvaltas nationellt och inte har fångstkvoter. Fångstkvoterna beslutas i EU:s ministerråd baserat på internationella havsforskningsrådet ICES beståndsuppskattningar och kvotråd (Larsson & Mattila, 2019).

EU:s omfattande lagstiftning på fiskeriområdet kompletteras av den svenska förvaltningen. Medlemsländerna kan ha vissa egna regler för zonen innanför territorialgränsen 12 sjömil från land. Innanför 12 sjömil och för fiske som inte är yrkesmässigt, kompletterar den nationella lagstiftningen EU:s regelverk (Havs- och vattenmyndigheten, 2019). I Sverige kan dessa regleringar exempelvis ta sig i uttryck genom olika typer av begränsningar som trålgränser, säsongstängningar, fiskefria områden och begränsning i antal fiskefartyg genom särskilda tillstånd. Det är exempelvis enbart licenserade yrkesfiskare som får sälja sina fångster från Östersjön (Larsson & Mattila, 2019).

Det småskaliga fisket berörs alltså av en mängd direktiv, lagar, förordningar och föreskrifter på både EU- och nationell nivå, vilket kan vara utmanande för en liten verksamhet att förhålla sig till. Samtidigt finns god kännedom på både EU- och nationell nivå om det småskaliga fiskets utsatthet och krympande omfattning. I EU:s grundförordning (EU nr 1380/2013) finns vissa detaljerade skrivningar som direkt syftar till att främja det småskaliga kustfisket, framför allt i form av vissa administrativa lättnader (baserat på båtarnas längder, med gränser vid 10, 12 eller 15 meter). Dessa lättnader avser exempelvis journalföring av fångsten, satellitbaserad övervakning, förhandsanmälan och omlastning av fångst (Larsson & Mattila, 2019).

2.3 Ökad lönsamhet genom kortade värdekedjor

De minskade fiskbestånden och de förändrade utbredningsmönstren av en del fiskarter i Östersjön har lett till nya regler, kvoter och fiskestopp. Det har i sin tur påverkat tillgången på fiskeresurser och därmed de ekonomiska förutsättningarna för det småskaliga fisket. Kan mindre fisk landas och säljas vidare, minskar det småskaliga fiskets lönsamhet. Gillette och Vesterberg (2022) finner att småskaliga fiskare som följd av de förändrade förutsättningarna för fisket i Östersjön diversifierar sin verksamhet och säljer eller vidareförädlar en stor del av sin fångst för att öka lönsamheten.

Även Sandström (2018) finner genom fallstudier av olika kustbygder i Sverige att förädlingen av fisk har fått en ökad ekonomisk och social betydelse bland småskaliga fiskare, där allt fler förädlar sina egna fångster. Till exempel säljer de rökt strömming och varmrökt lax direkt i butiker, till restauranger eller på marknader och torg. Studien visar också att fiskares motiv till att förädla sina fiskeprodukter inte alltid bygger på strategiska beslut för att maximera vinsten, utan kan bero på att de aktörer som tidigare skötte förädlingen har lagt ned sina verksamheter.

Förutom förädling av fisk, framhåller Björkvik m.fl. (2020) och Pita m.fl. (2020) att direktförsäljning av fisk till kunder i butiker, restauranger eller på torg utgör en strategi som kan gynna småskaliga fiskare. Genom dessa arrangemang förkortas värdekedjan, vilket möjliggör en ökad vinstmarginal på den landade fisken genom försäljning till lokala konsumenter till ett högre pris än vad som skulle erhållas vid försäljning till andra verksamheter. Att bredda verksamheten på detta sätt kan vara ett sätt att hålla fiskarnas vinster uppe även vid minskade fångstmängder.

Gillette m.fl. (2021) undersöker denna koppling närmare genom att intervjua småskaliga fiskare som säljer sin fisk direkt till kund i Sverige. I studien framkommer det att få fiskare helt kan förlita sig på direktförsäljning av fisk till kund, utan att de måste kombinera sin fiskeverksamhet med andra inkomstkällor eller delta i mer konventionella distributionskedjor för livsmedel. Bland annat är fångstmängden begränsad och

efterfrågan av fisk från kund svårförutsägbar, vilket inskränker möjligheterna för fiskarna att helt kunna leva på direktförsäljning av fisk. Direktförsäljning av fisk till kund är trots det viktig och kan för vissa fiskare vara det som möjliggör att de kan fortsätta med yrket.

Andra metoder för att öka lönsamheten för det småskaliga fisket när fiskbestånden minskar kan vara att fiska och sälja en större variation av fisk, införa certifiering, öka fisket på underutnyttjade arter samt minska svinnet genom att sälja fler delar av fisken. Malmström och Waldo (2021) finner att ett ökat fiske på underutnyttjade arter, det vill säga arter som fiskas långt under de nivåer som bestånden klarar av, har potential att bidra med en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling inom fisket. För att detta ska vara möjligt krävs dock att en marknad för produkter av underutnyttjade arter samt ett väl fungerande regelverk kommer till.

Vidare finner Boonstra m.fl. (2018) i en studie av den ekonomiska tillväxtpotentialen för sikfisket vid Norges kust samt löjromsfisket i Bottnenviken att fiskare kan öka sin lönsamhet genom att sälja fler delar av fisken eller genom att ha en effektivare beredning på land. Exempelvis kan en löjromstrålare öka lönsamheten i sitt fiske genom att utöver löjrommen även sälja hela fisken till humankonsumtion. Vidare menar författarna att certifiering kan möjliggöra försäljning på fler marknader och på så sätt hjälpa till att öka lönsamheten i det småskaliga fisket. Samtidigt poängterar de att utrymmet för ökad tillväxt för fiskenäringen är starkt begränsat då de marina ekologier som fiskare är beroende av är sårbara, myndigheternas regler är strikta och försäljningspriset på fisk lågt.

2.4 Det småskaliga fiskets påverkan på den regionala ekonomin

Det småskaliga fisket och dess blå värdekedjor påverkar även den regionala ekonomin som den verkar i, bland annat genom att skapa arbetstillfällen och inkomster för personer inom såväl som utanför fiskesektorn. I följande avsnitt presenteras en del av den litteratur som finns på området.

I den tidigare litteraturen varierar yrkesfiskets påverkan på den regionala ekonomin mellan olika studieobjekt beroende på bland annat region som undersökts och fiskenäringens storlek. Hedetoft m.fl. (2023), som studerar fiskenäringens regionalekonomiska effekter i Danmark, finner att fiskenäringen sammantaget ger upphov till en multiplikator på 2,52 (mätt på bruttoförelidingsvärde) och 2,27 (mätt på sysselsättning). Detta innebär att när exempelvis sysselsättningen ökar med 1000 personer inom fiskesektorn ger det upphov till en total sysselsättning (direkt, indirekt och inducerad) på 2270 personer. Denna multiplikatoreffekt varierar däremot från region till region. I Norra Jylland ger fiskenäringen upphov till en multiplikator på cirka 2,31 (mätt på bruttoförelidingsvärde) och 2,41 (mätt på sysselsättning). För Köpenhamnsregionen är effekten mindre, och fiskenäringen beräknas där ge upphov till en multiplikator på cirka 1,56 (mätt på bruttoförelidingsvärde) och 1,59 (mätt på sysselsättning).

Garza-Gil m.fl. (2017) som använder sig av en input-outputmodell för att kvantifiera fiskets och vattenbrukets samhällsekonomiska effekter på Galicien, en av Spaniens viktigaste havsregioner, finner att fisket skapar nära 17 000 heltidsjobb i regionen och står för 2 procent av regionens bruttoförelidingsvärde. Goulding m.fl. (2000) som analyserar ett antal europeiska fiskeregioner finner däremot att kopplingen mellan yrkesfisket och den lokala ekonomin oftast är av begränsad omfattning.

I ovan nämnda studier har dock det småskaliga fiskets påverkan på den regionala ekonomin inte separerats från hela fiskenäringens regionalekonomiska effekter. García-de-la-Fuente m.fl. (2016) är en av få studier som fokuserat på det småskaliga fiskets betydelse för den regionala ekonomin. Främst fokuserar studien på att ta fram en lämplig metod för att undersöka detta, men en fallstudie genomförs även av regionen Asturien i Spanien där metoden tillämpas. Den metod som används är en disaggregerad input-outputmodell där data för det småskaliga fisket extraheras från den data som finns tillgänglig för hela fiskenäringen. Studien finner att det småskaliga fisket i Asturien 2010 har en multiplikator på cirka 2,27 (mätt på output), 1,03 (mätt på sysselsättning) och 1,82 (mätt på förelidingsvärde). Dessa värden skiljer sig något från de

regionalekonomiska effekterna för hela fiskenäringen. Omsättningseffekten är något lägre för det småskaliga fisket, medan sysselsättningseffekten och förädlingsvärdeseffekten är något högre. Studien förklarar att det småskaliga fisket har ett högre förädlingsvärdeseffekt eftersom fångsten ofta är av bättre kvalitet och därmed har ett högre försäljningsvärde i första ledet jämfört med den fisk som produceras i den övriga fiskesektorn.

I Sverige har Ekstrand (2007) undersökt fiskets ekonomiska betydelse för Simrishamn kommun, som har den största svenska fiskehamnen i Östersjön, och finner att yrkesfisket i kommunen omsatte 67,6 miljoner kronor, hade ett förädlingsvärde på 37,2 miljoner kronor och 70 anställda år 2006. Räknas även underleverantörer och beredning in så uppgår omsättningen till 274 miljoner kronor, förädlingsvärdet till 79 miljoner kronor och antalet anställda till 155 personer. De beräkningar som genomförts i studien har däremot inte inkluderat de spridningseffekter som fisket genererar i andra näringar i ekonomin eller isolerat det småskaliga fisket från det totala yrkesfisket i kommunen. Det innebär att det inte går att utläsa hur stor del av den ekonomiska aktivitet som just det småskaliga fisket bidrar med i Simrishamn kommun.

Waldo och Lovén (2019) finner dock att fisket sannolikt har begränsad påverkan på lokala ekonomier i Sverige. Detta för att det i begränsad omfattning interagerar med andra lokala företag, vilket talar emot generering av betydande spridningseffekter. I jämförelse med andra primärproduktionssektorer, som skogs- och jordbruk, poängterar Björkvik m.fl. (2020) att fiskesektorn i Sverige genererar ett lågt förädlingsvärde och sysselsätter relativt få människor. Symes m.fl. (2015) stämmer in i bilden av att yrkesfiskets betydelse för lokalsamhället späds ut i allt fler av Europas fiskesamhällen, så att yrkesfisket inte längre dominerar det lokala ekonomiska landskapet eller utgör den största yrkesgruppen.

3

Genomförande

I följande kapitel presenteras en mer ingående beskrivning av den enkät som användes för att samla in data till rapporten.

3.1 Enkätkonstruktion

I februari 2024 skickades enkäter ut till 379 identifierade licenserade yrkesfiskare i Sverige boende längs med östersjökusten. Urvalet bestod av licenserade yrkesfiskare som registrerat ett fiskefartyg under 24 meter¹ i de län som angränsar mot östersjökusten. I den senare analysen delades dessa fiskare upp efter vilken NUTS2-region de tillhörde; i NUTS2-regionen *Sydsverige* ingår kustlänen Skåne och Blekinge, i *Småland med öarna* ingår Kalmar och Gotland, i *Östra Mellansverige* ingår Östergötland, Södermanland, och Uppsala, i *Stockholm* ingår enbart Stockholms län, i *Norra Mellansverige* är Gävleborg det enda kustlandet, i *Mellersta Norrland* är Västernorrland det enda kustlandet, och i *Övre Norrland* ingår Västerbotten och Norrbotten. Enkäten skickades ut i pappersform via post och respondenterna gavs möjlighet att antingen svara på en digital version av enkäten (som fanns länkad via QR-kod i följbrevet till enkäten) eller för hand (via ett svarskuvert som fanns bifogat med utskicket). Efter sex veckor skickades ett påminnelsebrev ut i syfte att öka svarsfrekvensen.

Innan enkäten skickades ut till samtliga respondenter utvärderades den i två testomgångar. Den första testomgången genomfördes med kollegor till projektgruppen med erfarenhet av att skicka ut enkäter till den tilltänkta målgruppen. Främst fanns synpunkter på enkätens längd och

¹ Hur stora fartyg som definieras som småskaliga varierar mellan olika definitioner och 24 m valdes som övre gräns för att säkerställa att alla dessa definitioner inkluderades. I praktiken var mycket få fartyg mellan 15 och 24 m, och 15 m sattes därför som gräns i vår analys.

otydliga definitioner som resulterade i att ett antal frågor omformulerades och att introduktionen samt förklarande texter kortades ned. Den andra testomgången bestod av en fokusgrupp med yrkesfiskare samt företagare inom beredning. Responsen var i stort positiv; frågorna ansågs lättbegripliga, enkätens längd bra och potentiella svar fanns representerade i svarsalternativen. Fokusgruppens kommentarer mynnade ut i fler möjligheter till öppna svar, tillägg av svarsalternativ samt adderandet av två frågor gällande attityder kring egen beredning.

Efter ett första utskick samt en påminnelse inkom 143 enkätsvar. Det innebär en svarsfrekvens på 38 procent. Av dessa sållades totalt 25 enkätsvar bort där respondenter antingen svarat att de inte var aktiva yrkesfiskare år 2022 eller där de valt att inte fullfölja enkäten. Dessutom uppfyllde två av respondenterna inte kriterierna för småskaligt fiske (eftersom de hade minst en båt var som var längre än 15 m) och uteslöts därför ur analysen. En möjlig förklaring till det observerade bortfallet och avsaknaden av svar från vissa respondenter kan vara att även om de har en giltig fiskelicens, var de inte nödvändigtvis aktiva yrkesfiskare under år 2022. Licensens femåriga giltighetsperiod tillåter licensinnehavare att utöva fiskeaktiviteter när som helst under denna tidsram, vilket inte behöver innebära aktivt fiske varje år.

3.2 Enkätens innehåll

Den slutgiltiga enkäten bestod av sex huvudsakliga avsnitt och bifogas i sin helhet i Bilaga A. Enkätens första avsnitt berörde yrkesfiskarens företagande inom fiskerelaterad verksamhet 2022. Med "fiskerelaterad verksamhet" menas förutom själva fisket bland annat beredning, fiskafär/försäljning, restaurang och turism. Frågorna handlade bland annat om huruvida olika delverksamheter bedrevs hela året, eller bara vissa månader på året, och om fiskeverksamhetens totala omsättning. Här ingick även frågor om respondenternas fartyg och redskapsanvändning. De flesta frågor var antingen flervalfrågor eller öppna frågor där respondenten bland annat hade möjlighet att ange i vilken kommun verksamheten bedrevs samt antalet sysselsatta i verksamheten.

Det andra avsnittet besvarades endast av respondenter som svarat att de fiskat eller berett sill/strömning under 2022. Avsnittet fokuserade på den del av deras fiskerelaterade verksamhet som baserades på sill/strömning. Respondenterna fick i detta avsnitt bland annat uppge kvantiteten landad sill/strömning och hur försäljning och eventuell beredning av fisken genomfördes.

Enkätens tredje avsnitt besvarades endast av yrkesfiskare som svarar att de fiskat eller berett andra fiskarter än sill/strömning. Den första frågan bestod av ett rutnät med 11 arter som landas i Östersjön: skarpsill, siklöja, sikfiskar, ål, lax, abborre, sjurygg, gädda, gös, braxen samt plattfisk. För varje art kunde respondenten ange om de fiskade arten, och om de gjorde det därefter ange om de sålde hela sin fångst av arten utan beredning eller om de beredde hela eller delar av fångsten (med möjlighet att ange ett eller flera beredningsalternativ). Därefter följde två frågor som syftade till att fånga dels nästa led i värdekedjan inom den egna verksamheten och dels försäljningen av fisk som inte användes i egen verksamhet.

De återstående avsnitten av enkäten vände sig återigen till alla respondenter. Det fjärde avsnittet handlade om vilka möjligheter respondenten såg att öka sina landningar eller sin beredning av underutnyttjade arter. Det femte avsnittet berörde respondentens fiskerelaterade kostnader medan det sjätte avsnittet ställde ett antal demografiska frågor. I slutet av enkäten fanns även möjlighet för respondenten att skicka med synpunkter eller ytterligare information.

4

Kartläggning av den blå värdekedjan

I detta kapitel beskrivs resultaten från enkäten och en översikt av det småskaliga fisket längs östersjökusten presenteras. Kapitlets struktur följer den blå värdekedjan för småskaligt fiske och regionala jämförelser av resultaten sker på NUTS2-nivå. Kapitellet börjar med en kort överblick av det småskaliga fisket i Östersjön och fortsätter sedan med en beskrivning av dess fångster och dess efterföljande hantering och försäljning av fisken. Därefter presenteras det småskaliga fiskets omsättning, kostnader och förädlingsvärden, och kapitlet avslutas med en regionalekonomisk analys baserad på dessa siffror.

4.1 Det småskaliga fisket i Östersjön

För att kunna kartlägga det småskaliga fiskets blå värdekedja krävs först en ökad förståelse för vilka som bedriver fisket, hur det bedrivs, vilka verksamheter som ingår samt hur fisket är utbrett längs östersjökusten. I följande avsnitt presenteras först en översikt över det småskaliga fiskets demografi, utrustning och utbredning för att sedan presentera dess sysselsättning och arbetsfördelning över året.

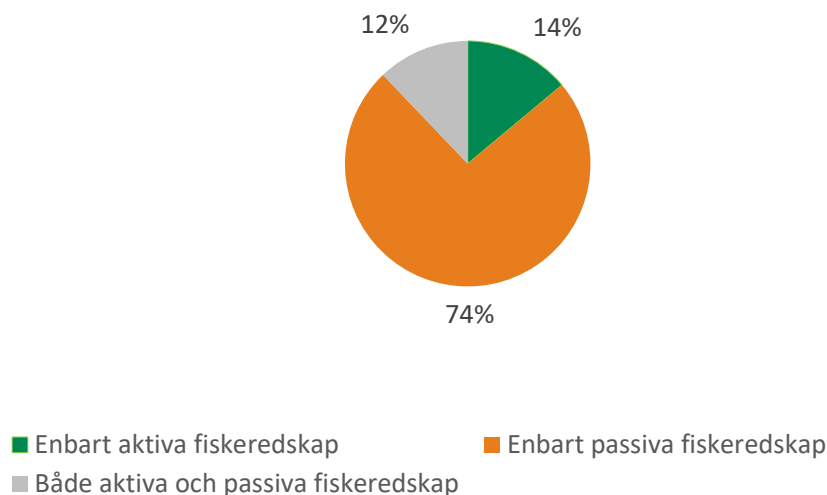
Demografi, utrustning och utbredning

Av enkätsvaren framgår det att respondenternas genomsnittsalder är 67 år och att 95 procent av dem identifierar sig som män. Fisket bedrivs i huvudsak med båtar med en fartygslängd under 12 meter och majoriteten av respondenterna äger enbart ett fiskefartyg. Drygt 13 procent av respondenterna uppger dock att de äger minst tre fartyg.

I hela Sverige är bottentrål, flyttrål, snörpvad, snurrevad, garn, krok, burar/tinor och fällor vanliga redskap som används av yrkesfisket i havet. Dessa redskap kan kategoriseras som passiva eller aktiva. Passiva redskap, som kroker, nät och burar, ligger generellt stilla och väntar på

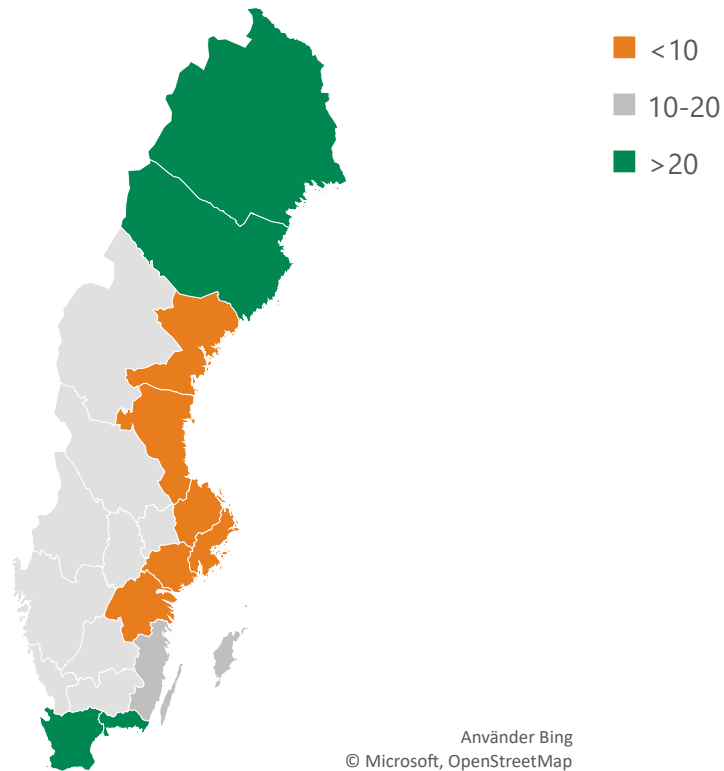
att fisken ska hitta dit, medan aktiva redskap, som trål, not eller vad, rör sig i vattnet för att fånga fisk (Landsbygdsnätverket, 2022).

Resultatet av denna studie indikerar att de småskaliga fiskarna längs Östersjön främst använder fartyg med passiva redskap, se Figur 2. Av de som fiskar med passiva redskap använder de flesta respondenter (97 procent) fartyg med en fartygslängd under 12 meter. Fiskare med verksamhet i de södra delarna av östersjökusten fiskar främst med passiva fiskeredskap medan en dryg femtedel fiskar med både passiva och aktiva fiskeredskap i de tre nordligaste regionerna.

Figur 2 Andel av yrkesfiskarnas fartyg som använder olika typer av fiskeredskap (aktiva/passiva) inom sin fiskerelaterade verksamhet.

De regioner där flest respondenter uppgett att deras huvudsakliga fiske-relaterade verksamhet bedrivs är Övre Norrland, följt av Sydsverige (se Figur 3). Denna fördelning återspeglar även de regioner längs östersjökusten där störst andel fiskelicenser för båtar under 24 meter registrerats. En mindre andel respondenter angav att deras huvudsakliga fiske-relaterade verksamhet var lokaliserad i Stockholm respektive Mellersta Norrland. Även det stämmer bra in med de registrerade fiskelicenserna geografiska utbredning.

Figur 3. Kartan visar antalet respondenter som angett att deras huvudsakliga verksamhet bedrevs i respektive NUTS 2-region under 2022.

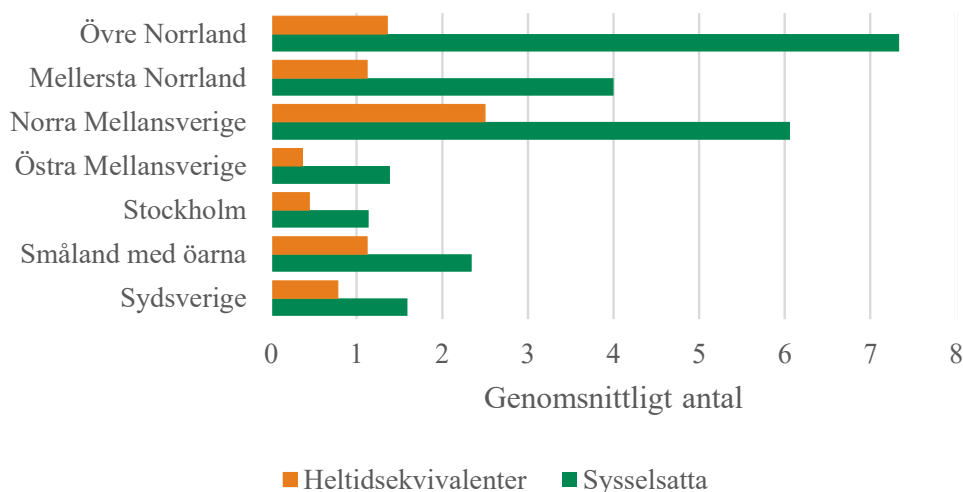
Sysselsättning och arbete under året

Totalt sysselsatte de respondenter som svarat på enkäten 455 personer i sin fiskerelaterade verksamhet år 2022. Det motsvarar ett genomsnitt på 3,99 personer per respondent och i detta antal ingår både heltidsarbetande, deltidsarbetande och säsongarbetande.

För att få ett mått som är mer jämförbart med andra branscher ombads respondenterna även att uppskatta hur många heltidsekvivalenter de sysselsatta inom deras verksamhet motsvarar. Resultatet var att det i genomsnitt arbetade 1,2 heltidsekvivalenter i respondenternas fiskere-

laterade verksamhet. Det motsvarar cirka 0,3 heltidsekvivalenter per anställd och kan jämföras med fisket i Sverige i stort där varje anställd år 2021 i genomsnitt arbetade motsvarande 0,48 heltidsekvivalenter² (Europeiska kommissionen, 2023).

Som Figur 4 visar varierar både det genomsnittliga antalet sysselsatta och det genomsnittliga antalet heltidsekvivalenter inom respondenternas verksamhet mellan de regionerna. I Övre Norrland var det genomsnittliga antalet sysselsatta 7,3 personer per respondent vilket uppskattas motsvara cirka 1,4 heltidsekvivalenter. Det tyder på att en betydande andel av de anställda arbetar deltid eller visstid. Det genomsnittliga antalet heltidsekvivalenter som arbetar i respondenternas verksamhet är högst för de respondenter som verkar i Norra Mellansverige (2,5) och minst för de som verkar i Östra Mellansverige (0,4).

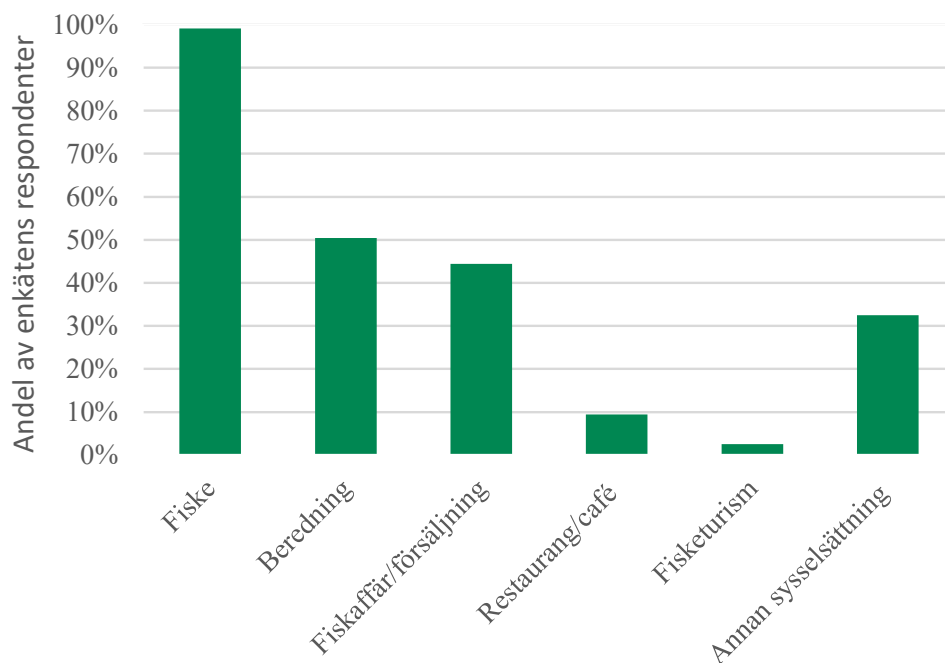
Figur 4. Genomsnittligt antal sysselsatta respektive heltidsekvivalenter som arbetar inom respondenternas fiskerelaterade verksamhet år 2022 fördelat på NUTS2-region.

Respondenterna fick sedan uppge vad denna fiskerelaterade verksamhet bestod av och hur den fördelas under året, vilket illustreras i Figur

² Inkluderar enbart sysselsatta inom fiske och inte inom exempelvis beredning.

5. Själva fisket bedrivs främst under sommarmånaderna, mellan maj och september. Vidare bedriver hälften av respondenterna beredning och 44 procent bedriver fiskaffär/försäljning. Även dessa verksamheter bedrivs främst under sommarmånaderna. Färre respondenter bedriver fisketurism (3 procent) eller restaurang-/caféverksamhet (9 procent).

Nära en tredjedel (32 procent) av respondenterna uppger att de kombinerar sin fiskebaserade verksamhet med andra inkomstkällor under hela eller delar av året. Vad denna inkomstkälla består av varierar stort mellan respondenterna. Respondenterna fick möjlighet att ange vad de avser med andra inkomstkällor, och det vanligaste är att den fiskebaserade verksamheten kombineras med pension eller med arbete inom skogsbruk. Dessutom bedrivs annan sysselsättning främst mellan november och april, vilket är de månader då färre respondenter bedriver arbete i den fiskerelaterade verksamheten.

Figur 5. Respondenternas fördelning av fiskebaserad verksamhet.

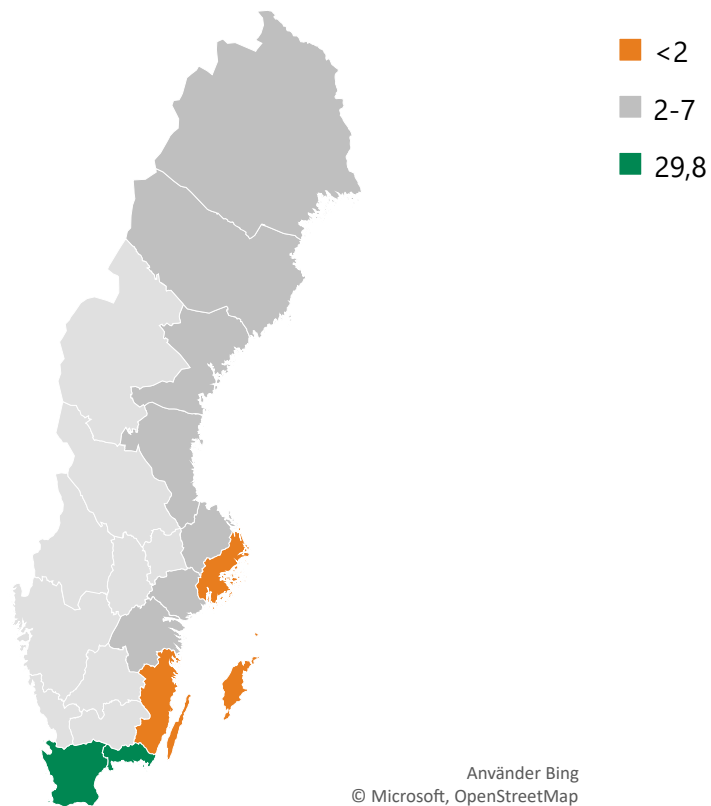
4.2 Det Småskaliga fiskets fångster

För att vidare förstå det småskaliga fiskets blå värdekedja behöver fiskets fångster i Östersjön kartläggas. Dessa fångster fungerar som input till värdekedjan och beskrivs separat för sill/strömning och övriga arter.

Fångster av sill/strömning

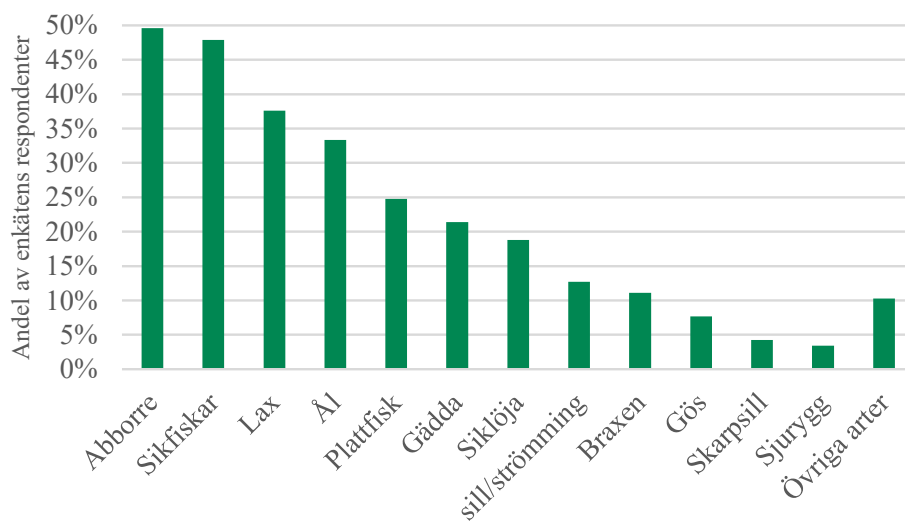
Av enkätsvaren framgick det att 36 procent av respondenterna till enkäten fiskat eller berett sill/strömning år 2022. Tillsammans landade de över 169,8 ton sill/strömning, vilket motsvarar cirka 4 procent av den totala inrapporterade landningen av sill/strömning på Ost- och sydkusten under 2022 (det vill säga inklusive storskaligt fiske; SCB, 2023).

I genomsnitt landade varje respondent som fiskat arten 4,7 ton sill/strömning. Mest landades i Sydsverige med 29,8 ton per respondent, följt av Norra Mellansverige där 7,0 ton per respondent landades och därefter Östra Mellansverige med 5,0 ton per respondent (se Figur 6).

Figur 6. Genomsnittlig landad sill/strömning (ton) per region.
Fångster av övriga fiskarter

Enligt enkäten uppgav 90 procent av respondenterna att de under 2022 hade fiskat eller berett andra fiskarter än sill/strömning. Som Figur 7 visar är abborre, följt av sikfiskar och lax, de fiskarter som störst andel respondenter uppgett att de fiskar och/eller bereder. I "övriga arter" i figuren ingår fiske och/eller beredning av makrill, öring och torsk. Det är värt att notera att skarpsill, som är en viktig art för det storskaliga fisket, nästan inte fångas alls av de småskaliga fiskarna medan många av de arter som fångas i det småskaliga fisket inte är särskilt viktiga för det storskaliga fisket.

Figur 7. Andel av respondenterna till enkäten som fiskar och/eller bereder olika fiskarter.

Vilka fiskarter som fiskas och/eller bereds skiljer sig åt mellan de olika regionerna. Detta innebär att även inputen till värdekedjan ser olika ut i de olika regionerna. Gädda, sikfiskar och abborre fiskas i alla de representerade regionerna medan siklöja enbart fiskas av respondenter som bedriver sin verksamhet i Övre Norrland. Det är däremot främst respondenter som bedriver sin huvudsakliga verksamhet i de norra delarna av Östersjön, det vill säga Norra Mellansverige, Mellersta Norrland och Övre Norrland som uppgett att de fiskar och/eller bereder lax och braxen. Ål och plattfisk nämns å andra sidan flitigt bland fiskare från Sydsverige och Småland med öarna utöver sill/strömming, som arter som de fiskar och/eller bereder. Sjurygg fiskas bara av fiskare med verksamhet i Sydsverige.

4.3 Försäljning och vidareförädling

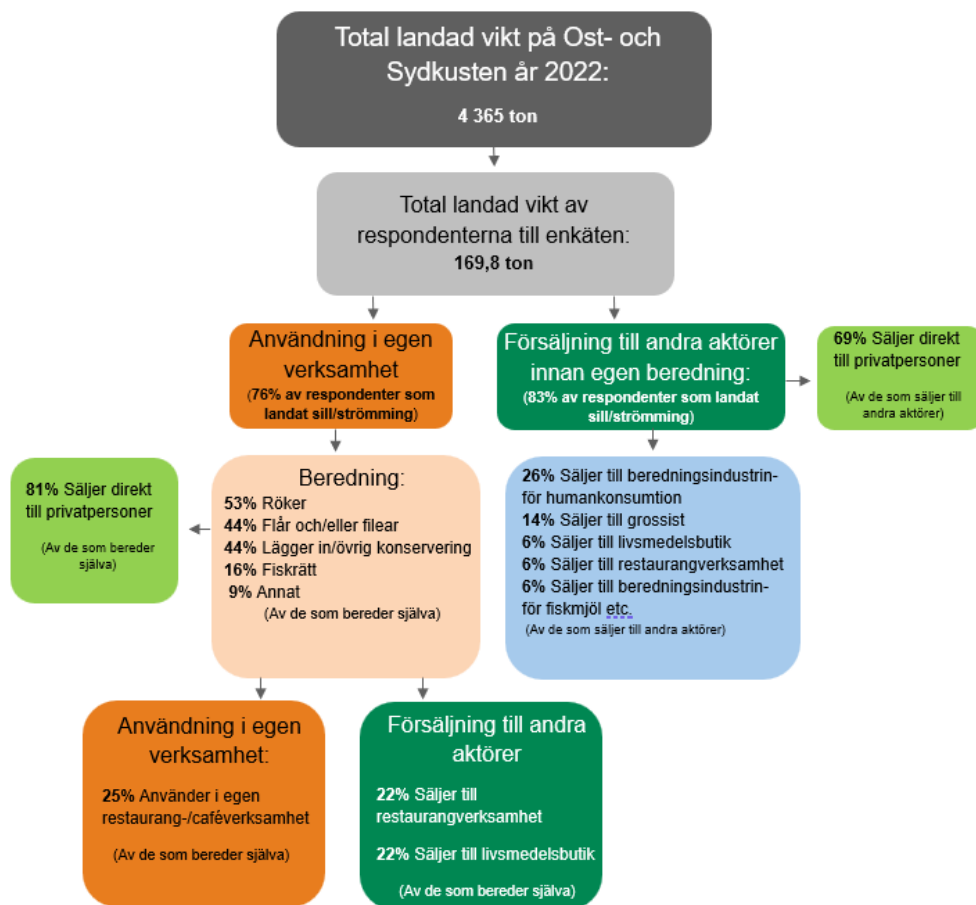
I följande avsnitt presenteras hur den fisk som landas av respondenterna hanteras längs den blå värdekedjan, från försäljning och beredning till slutdestination. Avsnittet inleds med att förklara hur försäljning och beredning ser ut för sill/strömming och därefter för övriga fiskarter.

Försäljning och vidareförädling sill/strömming

Som Figur 8 visar uppgav 83 procent av de som fångade sill/strömming under 2022 att de sålde åtminstone delar av sina fångster till andra aktörer och inte använde all fångst i egen verksamhet. Det vanligaste var att sälja den fångst som inte användes i den egna verksamheten direkt till privatpersoner i egen försäljningslokal eller genom distansförsäljning (69 procent). Därefter sålde drygt en fjärdedel av respondenterna hela/eller delar av sin fångst som inte användes i den egna verksamheten till beredningsindustrin för humankonsumtion följt av till grossist (14 procent).

En mindre andel respondenter (6 procent; alla i Mellersta Norrland) uppgav att de sålde en del av den landade sillen/strömmingen som inte användes i den egna verksamheten till beredningsindustrin för produktion av fiskmjöl eller liknande produkter. I de öppna svaren framkommer det att en bidragande orsak till att de gör detta är att det finns begränsad mottagning och beredningsmöjlighet på ostkusten för konsumtionsfisk.

Detta försäljningsmönster skiljer sig dock beroende på vilken region den fiskerelaterade verksamheten bedrivs i. Försäljning till restauranger har exempelvis endast angetts i Stockholm och Småland med öarna. Däremot säljer fiskare i alla representerade regioner sin fångst som inte används i egen verksamhet till privatpersoner (i egen försäljningslokal eller genom distansförsäljning).

Figur 8. Försäljning och vidareförädling av sill/strömning. Eftersom många respondenter använder sina fångster på flera olika sätt summerar procentsatserna i regel inte till 100 procent.

76 procent av respondenterna uppgav att de använder en del av den sill/strömning som de landade i egen verksamhet. Hur den fisk som används i egen verksamhet bereds visas i Figur 8. Av de respondenter som bereder sill/strömning i egen verksamhet anger störst andel (53 procent) att de röker sillen/strömningen. 44 procent av respondenterna anger att de flår och/eller filear, respektive lägger in/konserverar, sillen/strömningen. Från de öppna svaren framkommer det att den minskande storleken på sill/strömning utgör ett problem vid beredning, då fisken kan varar så pass liten att det blir svårt att lägga in eller och röka den. De respondenter som uppger att de bereder på "annat sätt" anger alla att de säljer fisken hel, det vill säga utan egentlig beredning.

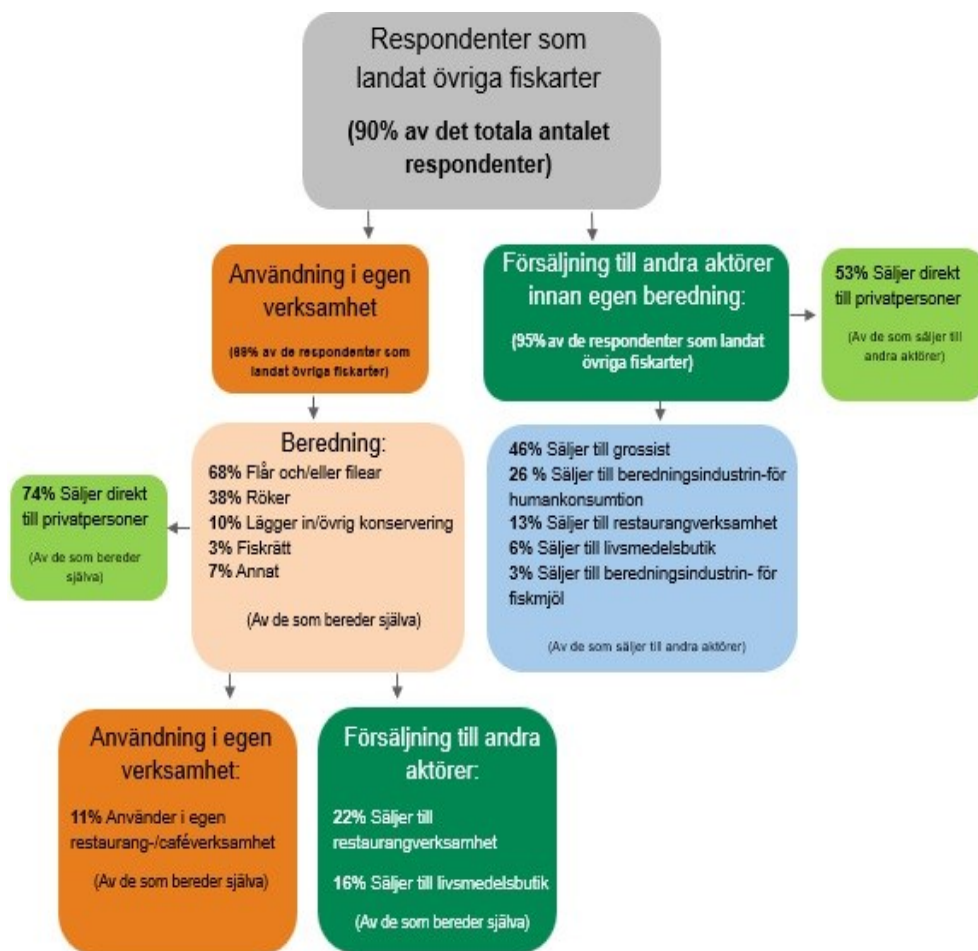
Efter att sillen/strömningen beretts i egen verksamhet uppger 81 procent av respondenterna som berett fisken i egen verksamhet att de åtminstone säljer en del av fisken direkt till privatpersoner via distansförsäljning eller i egen försäljningslokal. Det är enbart bland respondenter som bedriver sin huvudsakliga fiskeverksamhet i Stockholm som ingen har uppgett att de efter beredning säljer sill/strömningen till privatpersoner. Vidare använder 25 procent av de respondenter som berett fisken i egen verksamhet sillen/strömningen i egen restaurang/café-verksamhet.

Försäljning och vidareförädling av övriga fiskarter

Som Figur 9 visar uppgav 95 procent av de som fångade andra fiskarter än sill/strömning under 2022 att de sålde åtminstone delar av sina fångster till andra aktörer. Av dessa sålde 53 procent även direkt till privatpersoner. Vad gäller försäljning till andra företag av den fisk som inte används i den egna verksamheten var försäljning till grossist (46 procent) samt försäljning till beredningsindustrin för humankonsumtion (26 procent) vanliga svarsalternativ.

En relativt liten andel av respondenterna (3 procent) sålde fisk som inte använts i egen verksamhet till beredningsindustrin för produktion av bland annat fiskmjöl, medan 6 procent av respondenterna sålde fisken till livsmedelsbutik. En respondent förklarade att de inte kan sälja fisk på den lokala marknaden eftersom butikskedjorna endast köper miljöcertifierad fisk. De som använder passiva redskap kan inte få en sådan certifiering och har därför inte tillgång till dessa försäljningskanaler.

Vidare varierar försäljningen av fisk som inte används i egen verksamhet beroende på var respondenten bedriver sin fiskerelaterade verksamhet. Det är endast respondenter som bedriver sin fiskerelaterade verksamhet i Östra Mellansverige som inte säljer någon fisk till beredningsindustrin för fiskmjöl och det är endast i Norra Mellansverige som inga respondenter säljer fisken till grossister (exempelvis via fiskauktioner). I Stockholm säljs ingen fisk till beredningsindustrin för humankonsumtion. Däremot är det just i Stockholm som den största andelen (20 procent) av respondenterna säljer oberedd fisk direkt till privatpersoner.

Figur 9. Försäljning och vidareförädling av andra fiskarter än sill/strömming. Eftersom många respondenter använder sina fångster på flera olika sätt summerar procentsatserna i regel inte till 100 procent.

69 procent av respondenterna uppgav att de använde en del av den fångade fisken i egen verksamhet. Hur den fisk som används i egen verksamhet bereds visas i Figur 9. Störst andel av respondenterna som bereder fisken i egen verksamhet flår och/eller filear fisken. Detta görs främst med fisk som abborre, gädda, gös och plattfisk. Minst andel respondenter anger att de bereder en fiskrätt. De fiskarter som respondenterna uppgett att de använder till fiskrätter inkluderar lax, siklöja, sik-

fiskar, abborre och gös. Dessa används exempelvis i panerad fisk, fiskfärs och fiskburgare. De respondenter som markerat alternativet "annat" har främst syftat på att de bereder löjrom.

Efter att fisken har beretts, uppger en majoritet av respondenterna (74 procent) att de säljer åtminstone en del av fångsten direkt till privatpersoner. Dessutom är det dubbelt så många respondenter som säljer sin beredda fisk till restauranger jämfört med vad det är som använder den i egen restaurang- eller caféverksamhet.

Sammanfattning försäljning och vidareförädling

Sammanfattningsvis visar kapitlet att en majoritet av de småskaliga fiskarna bearbetar en del av sin fångst inom sin egen verksamhet och säljer delar av sin fångst, oavsett om den är bearbetad eller inte, direkt till privatpersoner. Även om det inte kan uteslutas att volymen som säljs direkt till privatpersoner är liten eller att varje respondent säljer sin fisk till ett fåtal kunder, tyder resultaten på att en del av förädlingen sker inom fiskarens egen verksamhet snarare än i senare led av den blå värdekedjan. De respondenter som säljer fisken till andra aktörer har främst angett att de säljer den till grossister eller till beredningsindustrin för humankonsumtion. Få respondenter har däremot angett att de säljer sin fångst till livsmedelsbutiker eller till beredningsindustrin för produktion av exempelvis fiskmjöl.

Trots stora likheter mellan försäljning och vidareförädling av sill/strömming och försäljning/vidareförädling av annan fisk finns vissa skillnader som är värda att notera. Andelen som anger att de bearbetar fisken inom sin egen verksamhet och säljer den bearbetade eller obearbetade fisken direkt till privatpersoner är något större för sill/strömming jämfört med annan fisk. Dessutom uppger en lägre andel (14 procent) av respondenterna att de säljer sill/strömming till grossister jämfört med motsvarande andel bland respondenter som säljer annan fisk (46 procent).

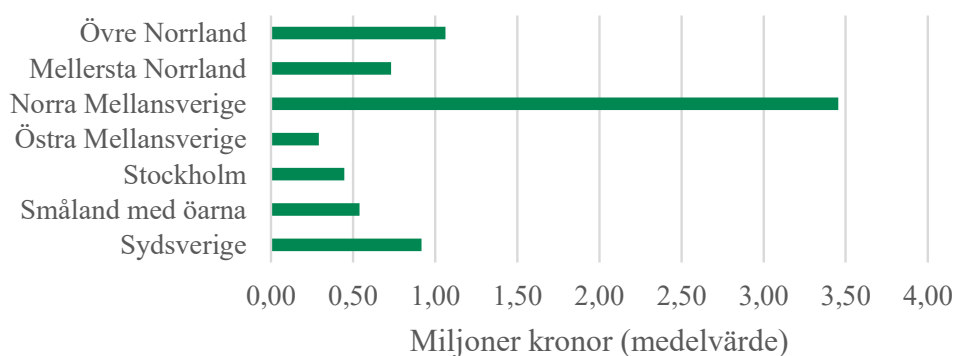
4.4 Omsättning

I följande avsnitt presenteras respondenternas omsättning, kostnader och förädlingsvärde som uppstått genom deltagande i den blå värdekedjan.

Omsättning

För att få en uppfattning om hur mycket de småskaliga fiskarna längs östersjökusten omsätter genom att delta i den blå värdekedjan, ombads enkätens respondenter att ange sin årsomsättning för fiskerelaterad verksamhet för år 2022. De respondenter som besvarade frågan rapporterade en genomsnittlig omsättning på 1,06 miljoner kronor per respondent.

Den högsta genomsnittliga omsättningen observerades i Norra Mellansverige, där den uppgick till 3,45 miljoner kronor (se Figur 10). Detta resultat drivs delvis av en enda respondent som varit mycket framgångsrik i att diversifiera och utnyttja sin fisk i restaurangverksamhet, men även andra respondenter i denna region har hög omsättning. De lägsta genomsnittliga omsättningarna återfinns hos de respondenter som bedriver sin huvudsakliga fiskebaserade verksamhet i Östra Mellansverige (0,29 miljoner kronor, följt av Stockholm (0,45 miljoner kronor) och Småland med öarna (0,54 miljoner kronor).

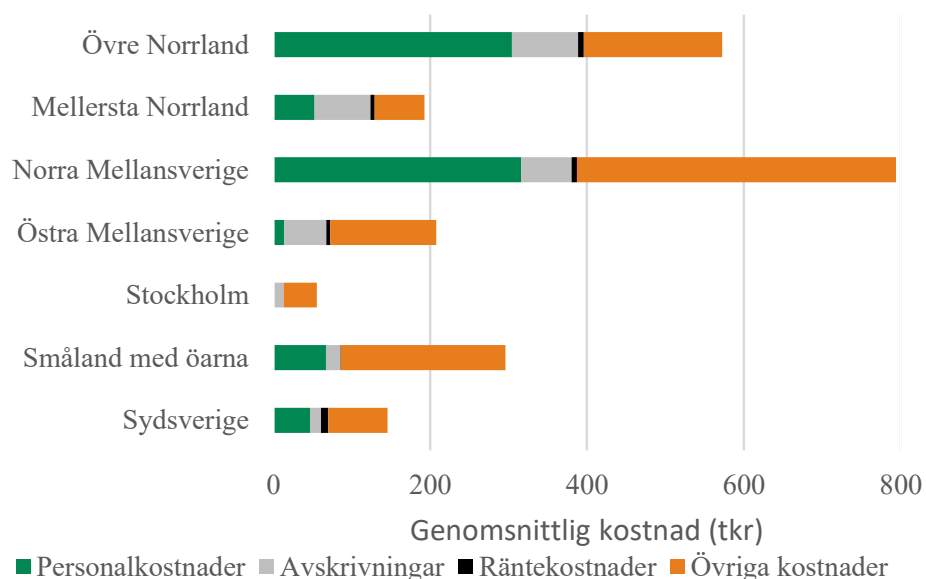

Figur 10. Genomsnittlig omsättning fiskerelaterad verksamhet 2022 per NUTS2-region.

Kostnader

De svarande i enkäten uppmanades även att redovisa sina personalkostnader, avskrivningar, räntekostnader och övriga kostnader för sin fiske-relaterade verksamhet under 2022. En majoritet av de svarande respondenterna angav att de hade uppskattat dessa kostnader genom egna bedömningar, medan andra använde sig av Skatteverkets deklaration eller Bolagsverkets årsredovisning. Totalt uppskattades de genomsnittliga kostnaderna per respondent som svarat på frågan vara 343,6 tkr.³

I Figur 11 visas de genomsnittliga totala kostnaderna per respondent för varje region, samt hur stor andel av de totala kostnaderna som varje kostnadspost utgör. Respondenter med verksamhet i Norra Mellansverige (794 tkr) hade de högsta genomsnittliga totalkostnaderna, följt av Övre Norrland (572 tkr). De lägsta genomsnittliga kostnaderna noterades för respondenter i Stockholm (56kr), följt av Sydsverige (153 tkr).

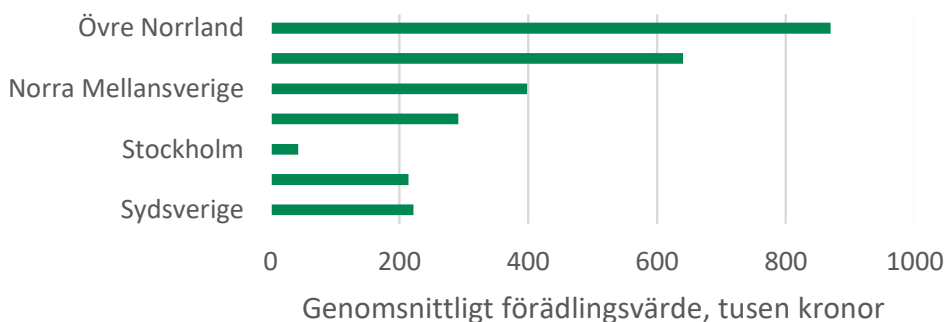
Figur 11. Genomsnittliga kostnader för fiskerelaterad verksamhet år 2022 per NUTS2-region.

³ Samtidigt är det värt att notera att en del respondenter angivit att de inte haft några kostnader, trots att de fiskat under året. Därför bör de uppskattade kostnaderna beaktas med försiktighet.

Den största kostnadsposten var övriga kostnader i alla regioner förutom de två nordligaste. De övriga kostnaderna är relaterade till insatsvaror som råvaror, förnödenheter, handelsvaror och andra externa utgifter som är nödvändiga för att producera fiskeriprodukten. I Mellersta Norrland var i stället avskrivningar den största kostnadsposten medan personalkostnader utgjorde 53 procent av de totala kostnaderna i Övre Norrland.

Förädlingsvärden

För att uppskatta det förädlingsvärde som respondenternas fiskerelaterade verksamhet genererade under 2022, kan deras inköpskostnader (benämnda som "övriga kostnader" i denna studie) subtraheras från deras totala omsättning år 2022.⁴ I genomsnitt uppskattas respondenterna ha ett förädlingsvärde på cirka 451,7 tkr per respondent. De genomsnittliga förädlingsvärdena i respektive regioner visas i Figur 12. Det genomsnittliga förädlingsvärdet är som störst för respondenter med verksamhet i Övre Norrland (ca 870 tkr) följt av Mellersta Norrland (ca. 640 tkr). Minst genomsnittligt förädlingsvärde per respondent uppskattas finnas i Stockholm (ca 43 tkr).

Figur 12. Uppskattat genomsnittligt förädlingsvärde för respondenternas fiskerelaterad verksamhet år 2022 per NUTS2-region.

⁴ Förädlingsvärde beräknas för varje respondent och aggregeras sedan till regional nivå. Det innebär att det genomsnittliga förädlingsvärdet som redovisas per region inte är samma värde som fås genom att subtrahera de genomsnittliga övriga kostnader för respektive region som visas i Figur 11 från den genomsnittliga omsättningen för respektive region som visas i Figur 10.

4.5 Regionalekonomisk analys

De "Övriga kostnader" som redovisades i Figur 11 är köp av insatsvaror, vilket kan generera spridningseffekter i den regionala ekonomin. De spridningseffekter som det småskaliga fisket genererar analyseras i denna studie med hjälp av Euregio-modellen (Thissen m.fl., 2018). Detta är en multiregional input-output-modell som gör det möjligt att analysera vilken försäljning som det småskaliga fisket genererar i de branscher som fungerar som fiskets underleverantörer på regional och nationell nivå.⁵

Grunden för input-output-modeller som Euregiomodellen är att en ekonomisk aktivitet, som det småskaliga fisket, är en del av en regional och en nationell ekonomi. Det småskaliga fisket i en viss region köper insatsvaror av olika slag som används i fisket och i de övriga fiskerelaterade verksamheter som de småskaliga fiskarna bedriver, vilket innebär att leverantörerna av dessa insatsvaror kan öka sin försäljning när det småskaliga fiskets verksamhet växer och får minskad försäljning när det småskaliga fisket krymper. Dessa leverantörer köper i sin tur insatsvaror från andra företag som därmed, indirekt, också påverkas när det småskaliga fisket växer eller krymper. Dessa spridningseffekter (eller multiplikatoreffekter) kommer att bli olika stora i den regionala och nationella ekonomin beroende, bland annat, på hur stor andel av insatsvarorna som faktiskt produceras inom regionen respektive landet och hur stor andel som produceras utomlands.

Nationalekonomisk analys av värdekedjor bygger ofta på denna typ av modeller. Input-output-analys (se exempelvis Miller och Blair, 2022) uppskattar multiplikatoreffekter under antagandet att den viktigaste begränsningen i ekonomin är efterfrågan, så att ökad efterfrågan på insatsvaror (exempelvis för att det småskaliga fisket växer) leder till ökad

⁵ Avsikten var ursprungligen att använda Raps-modellen, en regionalekonomisk modell som utvecklats av Tillväxtverket (2014). Denna modell förutsätter dock fler antaganden från analytikerns sida, som kan verka styrande på resultaten, och efter försök beslutades att i stället utnyttja en mer renodlad input output-modell där resultaten är lättare att tolka och där metoden påminner mer om de tidigare regionalekonomiska studier som diskuterades i avsnitt 2.4.

försäljning både hos fiskets underleverantörer och hos dessa leverantörers underleverantörer. Med input-output-analys kan både indirekta effekter (via ökad försäljning hos underleverantörer) och inducerade effekter (via ökade inkomster hos de anställda) uppskattas. Indirekta effekter innebär att fiskets underleverantörer kan öka sin försäljning och i sin tur öka inköpen från sina underleverantörer. Inducerade effekter innebär att ökade inkomster hos de anställda i de berörda företagen leder till ökad konsumtion och därmed ytterligare ökad försäljning. Med liknande modeller kan även framåtriktade multiplikatoreffekter (som studerar hur ett företags produkter används som insatsvaror i andra branscher och därmed möjliggör ökad produktion i de branscherna) uppskattas.

Några viktiga brasklappar är värda att nämna i sammanhanget. En viktig sådan är att input-output-analys bygger på ett antal strikta antaganden om hur ekonomin fungerar, bland annat att de olika branscherna i ekonomin använder insatsvaror i ungefär samma proportioner oavsett produktionsnivå, att anställda i de olika branscherna använder sina inkomster till konsumtion av olika varor och tjänster i ungefär samma proportioner oavsett inkomstnivå, och att tillväxt i en bransch inte kommer att leda till undanträngningseffekter i andra branscher. En ytterligare brasklapp som bör nämnas i detta sammanhang är att hur stora multiplikatoreffekterna blir i den lokala/regionala ekonomin bland annat kommer att bero på vad som definieras som den lokala/regionala ekonomin. Ju större region som studeras, desto större andel av fiskets leverantörer och uppköpare kommer att befinna sig inom regionen och desto större kommer de skattade multiplikatoreffekterna att bli. I Euro-regio-modellen delas Sverige upp i de åtta NUTS2-regionerna och de skattade multiplikatoreffekterna blir därefter; en analys på kommunal nivå eller länsnivå (som i Raps-modellen) skulle ge mindre multiplikatoreffekter eftersom den skulle utelämna leverantörer och kunder som verkar i samma NUTS2-region som fisket i fråga men inte i samma kommun/län.

Den viktigaste brasklappen är dock att denna typ av regionala spridningseffekter inte bör ses som något självändamål. Det behöver inte

vara dåligt om en näring har små effekter på andra näringar. Om underleverantörer utanför den egna regionen är effektivare och därmed kan sälja insatsvaror till lägre priser till småskaliga fiskare kommer den småskaliga fiskaren att vinna på att köpa insatsvaror utanför regionen. Det kan därmed ge bättre lönsamhet och kanske vara avgörande för om företaget kan överleva.

Detta är ännu viktigare att beakta för så kallade framåtriktade multiplikatoreffekter, som kan användas för att studera hur fiskets produkter används som insatsvaror och vidareförädlas i andra branscher. Det framställs ofta som något positivt att produktion i en bransch möjliggör ökad produktion i andra branscher. Som vi sett i 4.3 är det dock vanligt att småskaliga fiskare själva står för delar av vidareförädlingen av sin produkt, och i många fall säljer den färdiga produkten direkt till konsumenter. Då blir det inga framåtriktade multiplikatoreffekter, eftersom hela värdekedjan integrerats inom det småskaliga fiskeföretaget. Samtidigt kan denna typ av integrering av värdekedjan många gånger förbättra lönsamheten i fiskeföretaget. I detta avsnitt studerar vi därför inte framåtriktade multiplikatoreffekter alls, utan begränsar oss till bakåtriktade sådana. Även för dessa gäller dock att stora multiplikatoreffekter inte bör ses som något självändamål.

För att enkäten inte skulle innebära en alltför stor arbetsbelastning för de fiskare som svarade på den bad vi inte om detaljer om deras övriga kostnader utan antar att de fördelas mellan olika insatsvaror på samma sätt som för svenskt fiske i stort. Som noterats tidigare skattas de regionala multiplikatoreffekterna för hela den NUTS2-region som fiskaren verkar i, och vi antar att de övriga kostnaderna uteslutande består av inköp från regionala leverantörer, vilket sannolikt överskattar betydelsen för den regionala ekonomin. (Dessa regionala leverantörer antas i sin tur köpa sina insatsvaror från den egna regionen eller utanför regionen i samma omfattning som de gör i sin övriga verksamhet.)

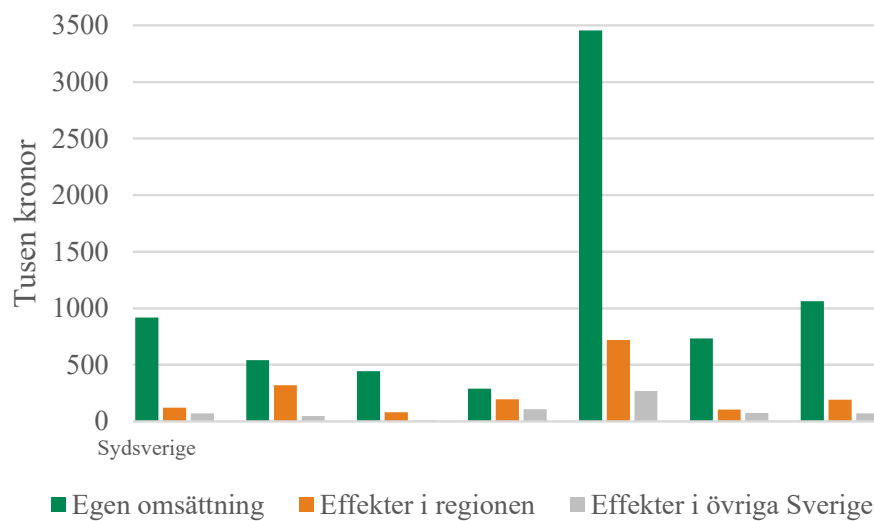
Även med denna överskattning är de regionala multiplikatoreffekterna små, som visas i Figur 13. Det beror i stor utsträckning på att de småskaliga fiskarna har så låga övriga kostnader, vilket givetvis är positivt

för deras konkurrenskraft men samtidigt innebär att de genererar små omsättningseffekter för sina underleverantörer. De indirekta och inducerade omsättningseffekter som de småskaliga fiskarna genererar i den egna regionen varierar från ca 82 tkr per fiskare (för Stockholm där de övriga kostnaderna är som lägst) till 720 tkr per fiskare (för Norra Mellansverige där de är som högst). I genomsnitt är den indirekta regionala omsättningseffekt som fiskarna genererar cirka 248 tkr per fiskare. Den huvudsakliga regionalekonomiska effekten kommer från själva fiskets utgifter och inte från indirekta eller inducerade⁶ spridningseffekter.

Vidare genererar det småskaliga fisket indirekta och inducerade omsättningseffekter även utanför den egna regionen. I genomsnitt är de indirekta och inducerade omsättningseffekterna som de småskaliga fiskarna genererar utanför den egna regionen 83 tkr per fiskare. Dessa effekter är som lägst för fiskare i Stockholmsregionen (ca 12 tkr per fiskare) och högst för fiskare i Norra Mellansverige (ca 268 tkr). Respondenter med verksamhet i Norra Mellansverige uppskattades därmed generera de största indirekta och inducerade omsättningseffekterna per fiskare både i sin egen region och i landet som helhet.

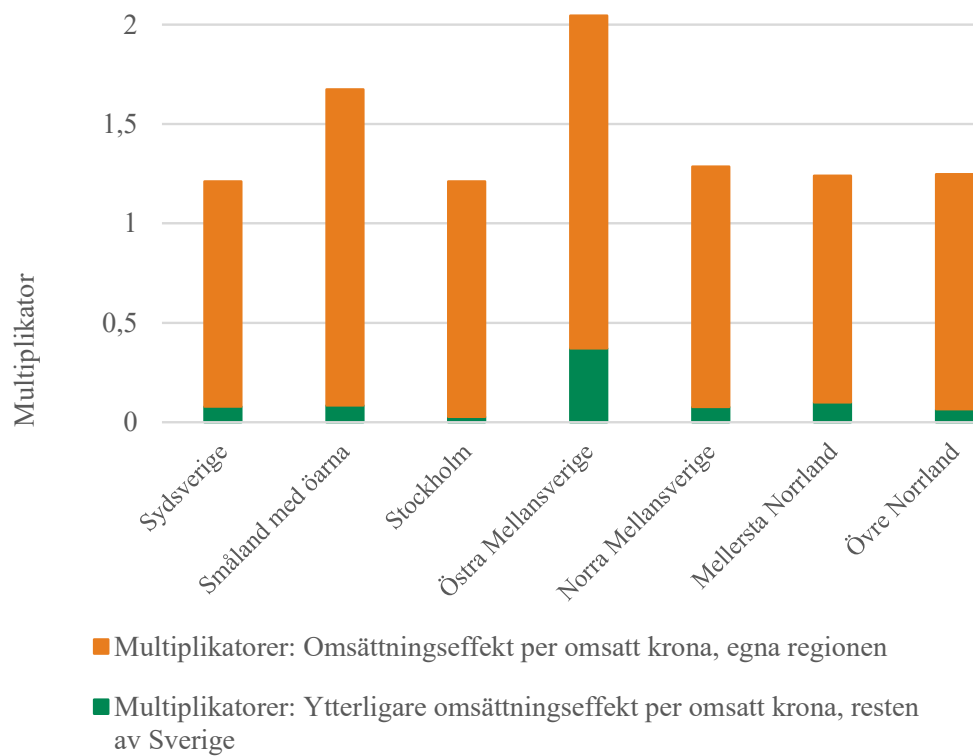
Om vi i stället för multiplikatoreffekten, den samlade omsättningseffekt som en genomsnittlig respondent genererar, studerar multiplikatorn, omsättningseffekten per krona som omsätts i den egna verksamheten, är bilden något annorlunda (Figur 14). I genomsnitt är multiplikatorn 1,42, det vill säga ökar omsättningen bland småskaliga fiskare i regionen med 100 tkr, så kommer det ge upphov till att omsättningen totalt ökar med 142 tkr. Omsättningseffekten per omsatt krona är som störst i den egna regionen (cirka 30 tkr per 100 tkr), men det uppstår även en omsättningseffekt i resten av Sverige (cirka 12 tkr).

⁶ Det finns bara ett, allmänt vedertaget, tillvägagångssätt i input-output-analys för att uppskatta indirekta effekter. För inducerade effekter finns däremot flera olika tillvägagångssätt, och resultaten kommer att bero på vilket tillvägagångssätt som väljs. Vi följer tillvägagångssättet i Miller och Blair (2022), som brukar ses som ett standardverk inom input-output-analys.

Figur 13. Egen omsättning och indirekta och inducerade omsättningseffekter som genereras i den egna regionen eller i hela Sverige av en genomsnittlig respondents fiskerelaterade verksamhet år 2022.

Den största multiplikatorn återfinns hos fiskare i Östra Mellansverige som har en total multiplikator på 2,05 följt av Småland med öarna som har en multiplikator på 1,67. I dessa regioner är den genomsnittliga egna omsättningen per respondent bland de lägsta. Den minsta multiplikatorn återfinns bland fiskare i Sydsverige där multiplikatorn är 1,21. Där är den genomsnittliga egna omsättningen per respondent samtidigt är en av de högsta. Det finns med andra ord inget tydligt samband där stor omsättning i själva fiskeföretaget genererar stora multiplikatorer för resten av ekonomin.

Figur 14. Multiplikatorer per NUTS2-region.

5

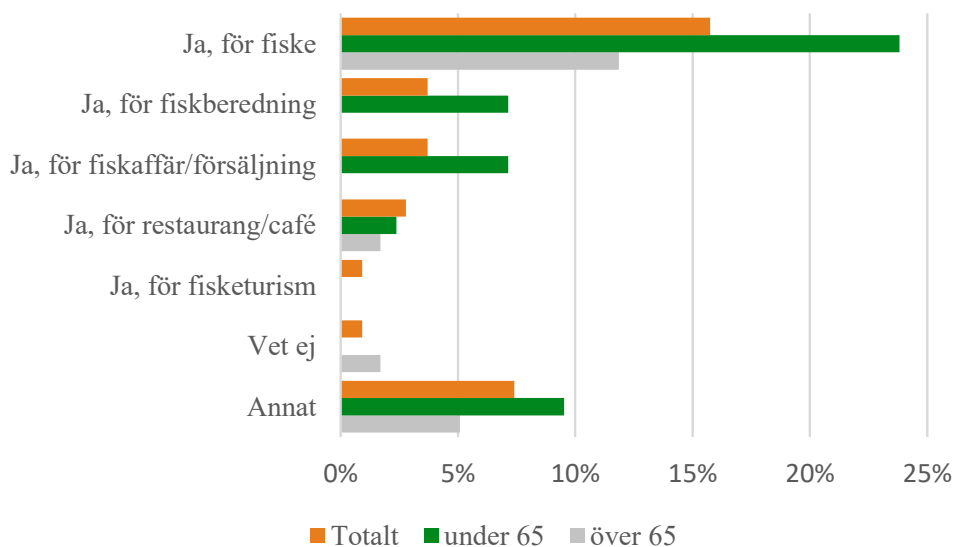
Utveckling i verksamheten

I detta kapitel presenteras andelen respondenter som ansökt om offentliga stöd till utveckling av verksamhet. Därefter presenteras resultat om respondenternas framtidsplaner och om deras uppfattningar om hinder för utvecklingen av deras fiskerelaterade verksamhet. Avslutningsvis presenteras även respondenternas åsikter om möjligheten att öka fisket av underutnyttjade arter.

5.1 Offentliga stöd till utveckling av verksamheten

Småskaliga fiskare har möjlighet att få olika typer av stöd från EU:s fonder, som Havs-, Fiskeri- och Vattenbruksprogrammet, för deras fiskerelaterade verksamhet. Sverige har avsatt en budget på cirka 2,15 miljarder kronor för att främja hållbart fiske och vattenbruk under perioden 2021–2027 (Jordbruksverket, 2022).

Bland de respondenter som besvarat frågan uppger 25 procent att de beviljats någon form av stöd år 2022. Störst andel respondenter har angett att de har beviljats stöd för fiske (exempelvis nya fiskeredskap), men även för fiskeberedning och för fiskaffär/försäljning av beredd fisk (se Figur 15). Av de respondenter som angett *annat* framkommer det att de har fått stöd beviljat för bland annat salskadeersättning (vilket inte egentligen är att se som utveckling av verksamheten) och muddring av hamn. Figur 15 visar även att de som beviljats någon form av stöd år 2022 i större utsträckning består av respondenter under 65 år än av respondenter över 65 år. Ingen respondent som uppgett att de är över 65 år har sökt stöd för fiskeberedning, fiskaffär/försäljning av beredd fisk eller för fisketurism.

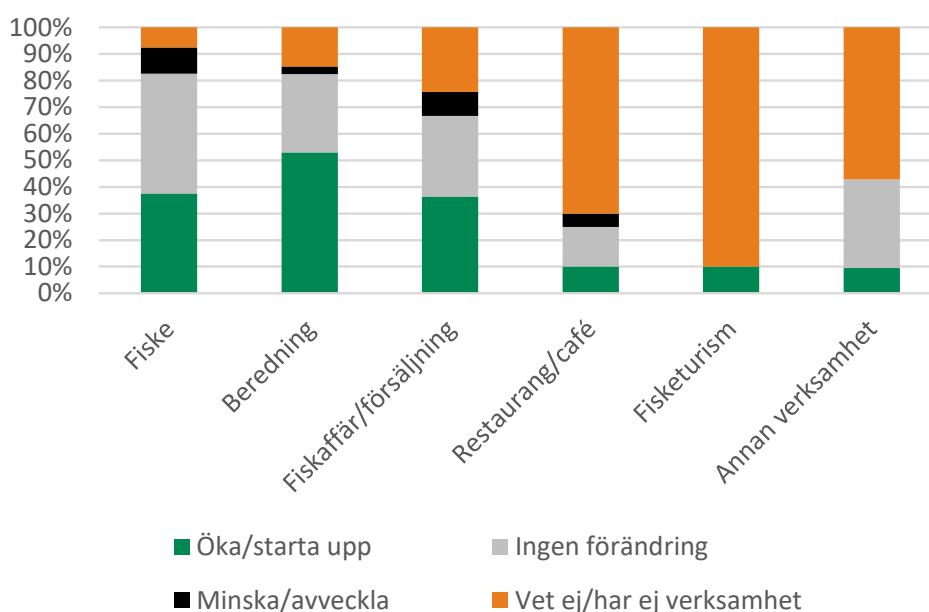
Figur 15. Andel respondenter som beviljats stöd från någon av EU:s fonder för fiskerelaterade verksamhet uppdelat på ålderskategori.

5.2 Framtidsplaner

För att få en uppfattning om hur det småskaliga fisket längs östersjäkusten kommer att förändras de kommande åren ombads respondenterna att uppge hur de planerade att förändra sin verksamhet kopplad till fiske, beredning, restaurang/café, fiskaffär/försäljning, fisketurism samt annan verksamhet inom de närmaste tre åren. Då svaren av naturliga skäl skiljer sig åt mellan de respondenter som fyller minst 65 år under 2024 och de som inte gör det, redovisas de var för sig i kommande avsnitt. 38 procent av de svarande är under 65 år med en genomsnittlig ålder på 57 år.

Bland de respondenter som svarat på frågan och som är under 65 år, uppger nära 40 procent av respondenterna att de planerar att öka eller starta upp verksamhet inom fiske, 53 procent att de planerar att öka eller starta upp verksamhet inom beredning, och 36 procent att de gör det för affär/försäljning (se Figur 16). Det är enbart inom fiske som det finns svarande i enkäten som är under 65 år som uppgett att de planerar att

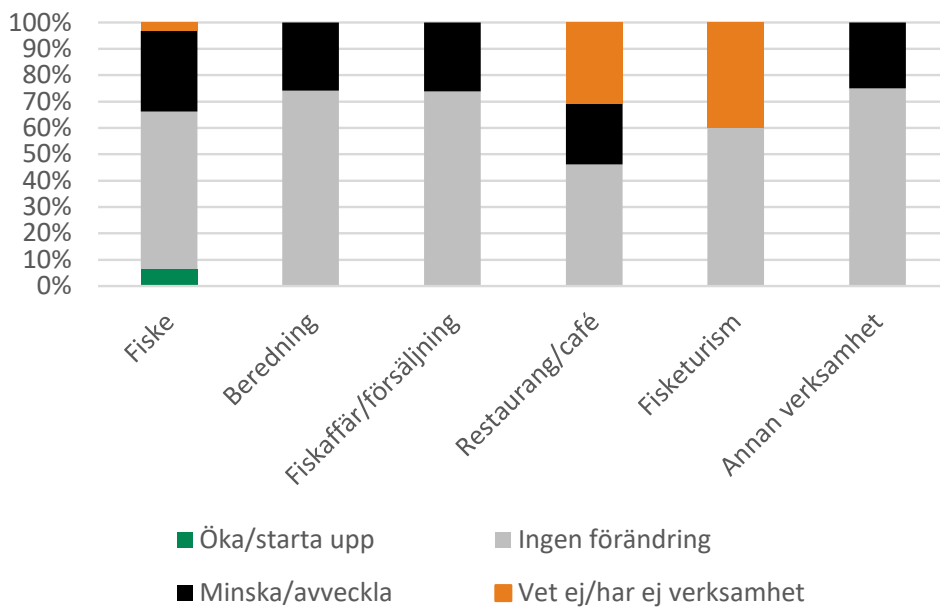
avveckla verksamhet, men en liten andel respondenter planerat att minska sin verksamhet inom beredning, fiskaffär/försäljning och restaurang/café. Noterbart är att få fiskare under 65 år planerar att öka annan verksamhet som inte är knuten till fisket, medan förhållandevis stora andelar antingen inte vet eller avser ha kvar verksamheten på samma nivå som nu. De som har utvecklingsplaner för sina företag har det med andra ord huvudsakligen inom fiskerelaterad verksamhet.

Figur 16. Hur respondenter som fyller högst 64 år under 2024 planerar att förändra sin fiskerelaterade verksamhet inom de närmsta tre åren. Med "Annan verksamhet" avses även icke fiske-relaterad verksamhet.

Som Figur 17 visar är resultatet annorlunda för de respondenter som fyller minst 65 år 2024. Till skillnad från de yngre respondenter som är under 65 år är majoriteten av de äldre respondenterna (över 65 år) inte intresserade av att genomföra några förändringar i sin verksamhet inom fiske, beredning, fiskaffär och andra relaterade områden inom de närmsta tre åren. Dessutom är andelen som vill minska eller avveckla sin verksamhet inom fiske drygt 30 procent. Det kan jämföras med de respondenter som är under 65 år, där motsvarande siffra är 12 procent.

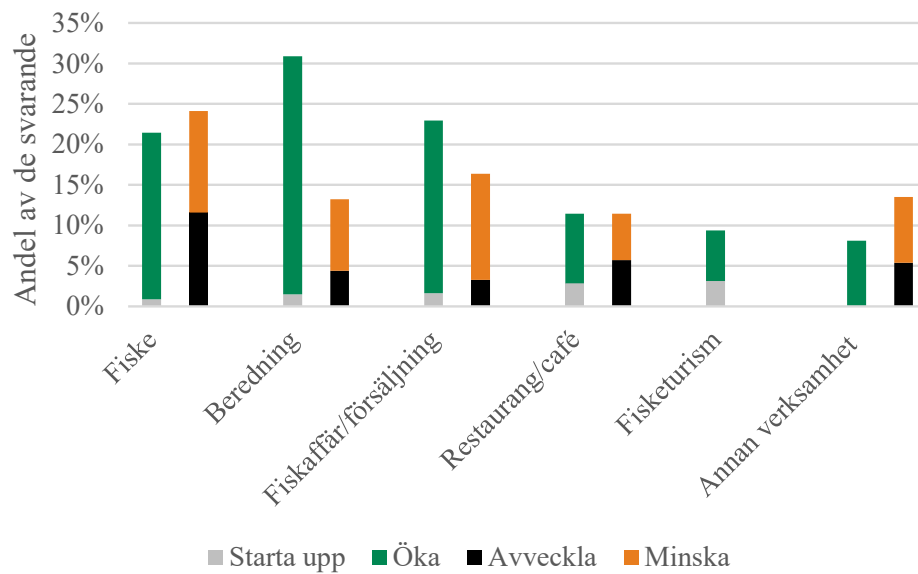
Inte heller har någon respondent över 65 år angett att de planerar att starta upp nya verksamheter relaterade till fisket.

Figur 17. Hur respondenter som fyller minst 65 år under 2024 planerar att förändra sin fiskerelaterade verksamhet inom de närmsta tre åren.

I Figur 18 visas, för hela respondentgruppen, de andelar av de respondenter som svarat på frågan för respektive verksamhet som angett att de antingen ska avveckla eller starta upp verksamheten i fråga. Inom alla verksamheter förutom fisketurism (som är en mycket liten aktivitet bland respondenterna i dag) är det en större andel av respondenterna som angett att de planerar att avveckla verksamhet än att starta upp verksamhet inom de närmsta tre åren. Däremot är det fler respondenter som uppgett att de planerar att öka/starta upp verksamhet inom beredning och fiskaffär/försäljning än vad som planerar att minska/avveckla de verksamheterna, så de småskaliga fiskare som redan bedriver dessa typer av diversifiering planerar i många fall att utöka dem.

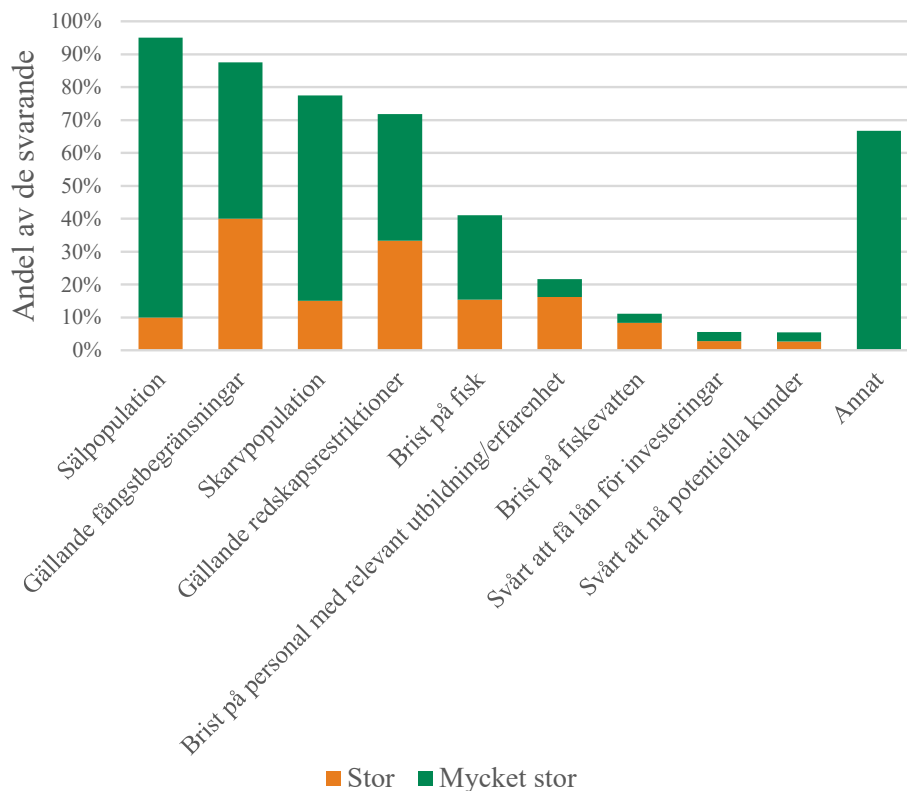
De respondenter som uppgett att sill/strömning är den viktigaste arten för deras fiskerelaterade verksamhet har i högre utsträckning angett att de planerar att minska/avveckla fiskerelaterad verksamhet inom de närmsta tre åren jämfört med populationen i stort. De har även i större utsträckning angett att de ska minska annan verksamhet, som inte är fiskerelaterad.

Figur 18. Respondenter som planerar att starta upp/ öka eller avveckla/ minska verksamhet i sin fiskerelaterade verksamhet inom de närmsta tre åren.

5.3 Hinder

Med tanke på att det småskaliga fisket står inför flera utmaningar de kommande åren, vilka kan påverka både deras nuvarande verksamhet och deras framtida utvecklingsplaner, ombads respondenterna i enkäten att bedöma hur stor påverkan olika hinder har på utvecklingen av deras fiskerelaterade verksamhet under de närmaste tre åren. I Figur 19 visas de olika hindren, rangordnade efter hur stor andel av svaren som bedömde att hindret har stor eller mycket stor påverkan.

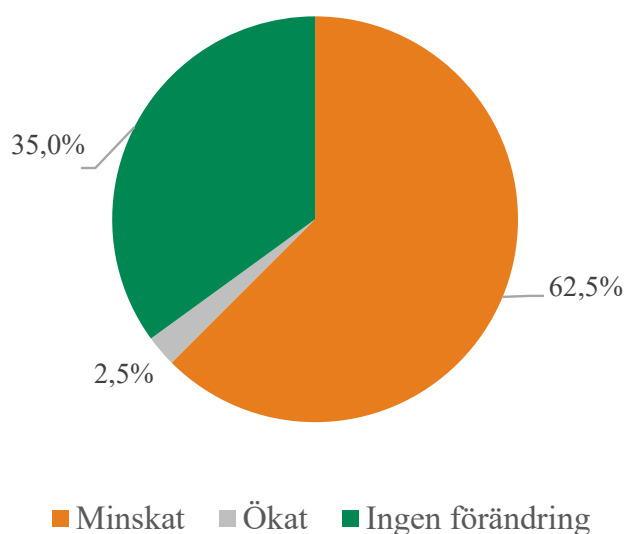
Figur 19. Hinder med stor eller mycket stor påverkan på vidare utveckling av respondenternas fiskerelaterade verksamhet inom de närmsta tre åren.

Säl- och skarvpopulationerna, som under de senaste decennierna ökat i Östersjön, anses av 94 procent respektive 84 procent av de respondenter som svarat på frågan ha stor eller mycket stor påverkan på deras framtidsplaner. Det är endast bland respondenter med huvudsaklig verksamhet i Sydsverige som sälpopulationen anses ha ingen eller liten påverkan. För skarvpopulationen är det utöver respondenter i Sydsverige även respondenter i Övre Norrland samt Norra Mellansverige som anser att skarvpopulationen har ingen eller liten påverkan. I de öppna frågorna utvecklar flera respondenter sitt missnöje med sälen och skarven som de skriver förstör deras utrustning och konkurrerar om fisken.

Vidare anser 77 procent respektive 67 procent av de respondenter som svarat på frågan att fångstbegränsningar respektive redskapsrestriktioner har stor eller mycket stor påverkan på deras framtidsplaner. Ett flertal respondenter har även uppgett byråkrati och myndighetsutövning som ett hinder, vilket ingår i svars kategorin "Annat". I de öppna svaren har en del respondenter utvecklat sina åsikter kring regelverken kopplat till småskaligt fiske. De skriver bland annat: *"Alldeles för mycket regelverk som tröttar ut de som fiskar"* och *"Det blir bara mer administrativt jobb, mindre fiske. Själva fisket tar ca 20 procent av min tid"*, vilket vittnar om att regelverken och det administrativa arbete som följer blir alltmer tidskrävande.

Andra hinder som respondenterna nämnt under kategorin "annat" är bland annat ökade populationer av exempelvis häger, utter och tångkrabba samt att de själva är åldrande och över pensionsålder. Annat som lyfts fram är havsbaserad vindkraft, konkurrens från sportfisket och från det storskaliga trålfisket i Bottenhavet. Missnöjet med det senare problemet lyfts fram av många respondenter i de öppna frågorna. Där skriver flera respondenter att de upplever att det storskaliga fisket är en bidragande orsak till att det kustnära fisket minskar då de tömmer haven på resurser samt att de gynnas mer i förhållande till det småskaliga fisket av dagens förvaltning.

Total landad vikt av sill/strömning på Ost-och Sydkusten minskade med cirka 557 ton mellan åren 2020 och 2022 (SC, 2023; SCB, 2021). Denna statistik skiljer dock inte på små- och storskaliga fiskare. En majoritet av de respondenter som fiskade sill/strömning och som svarat på frågan om hur landningarna förändrats över tid menade att deras landningar av fisken år 2022 minskat jämfört med deras landningar av fisken år 2020, se Figur 20. Enbart 3 procent av respondenterna har uppgett att deras landningar ökat. Brist på fisk anses av 52 procent av respondenterna som fiskade sill/strömning ha stor eller mycket stor påverkan på deras framtidsplaner. Bland de respondenter som bedriver sin huvudsakliga fiskerelaterade verksamhet i Mellersta Norrland eller i Stockholm är motsvarande siffra 83 procent respektive 71 procent.

Figur 20. Förändring av landningar av sill/strömning år 2022 jämfört med landningarna av sill/strömning år 2020.

Hinder som inte anses särskilt stora, åtminstone i relation till de andra hindren, är svårighet att nå potentiella kunder, brist på fiskevatten, svårt att få lån för investeringar eller brist på personal med relevant utbildning/erfarenhet. Noterbart är att tre av dessa (svårt att nå kunder, brist på personal och lån för investeringar) är problem som har med marknaden för fisk och insatsvaror att göra. Det verkar med andra ord inte vara brist på arbete, kapital eller potentiella kunder som är de största hindren för verksamheternas utveckling. I stället är fokus på hinder som är direkt relaterade till havsmiljöförvaltningen, dels till förvaltningen av själva fisket och dels till förvaltningen av predatorer som säl och skarv.

Vidare framgår det från enkätsvaren att 60 procent av de som bereder sill/strömning och 56 procent av de som bereder övriga fiskarter inte alls instämmer i påståendet att de hellre skulle sälja den fisk som de själva bereder till ett beredningsföretag om möjligheten fanns. Däremot instämmer 12 procent av respondenterna som svarat på frågan helt i detta påstående. I de öppna frågorna har vissa respondenter uttryckt att

de upplever dagens avstånd till beredningsindustrin som stora, vilket tillsammans med ökade transportkostnader påverkar lönsamheten i fisket. En respondent som själv äger en beredningslokal utvecklar sitt svar och menar att det är ett stort problem att det finns brist på fiskare som kan leverera den fisk som krävs för att beredningen ska vara lönsam. En annan respondent vittnar också om att större aktörer inom beredning lägger ned verksamheten på grund av minskad tillgång på fisk.

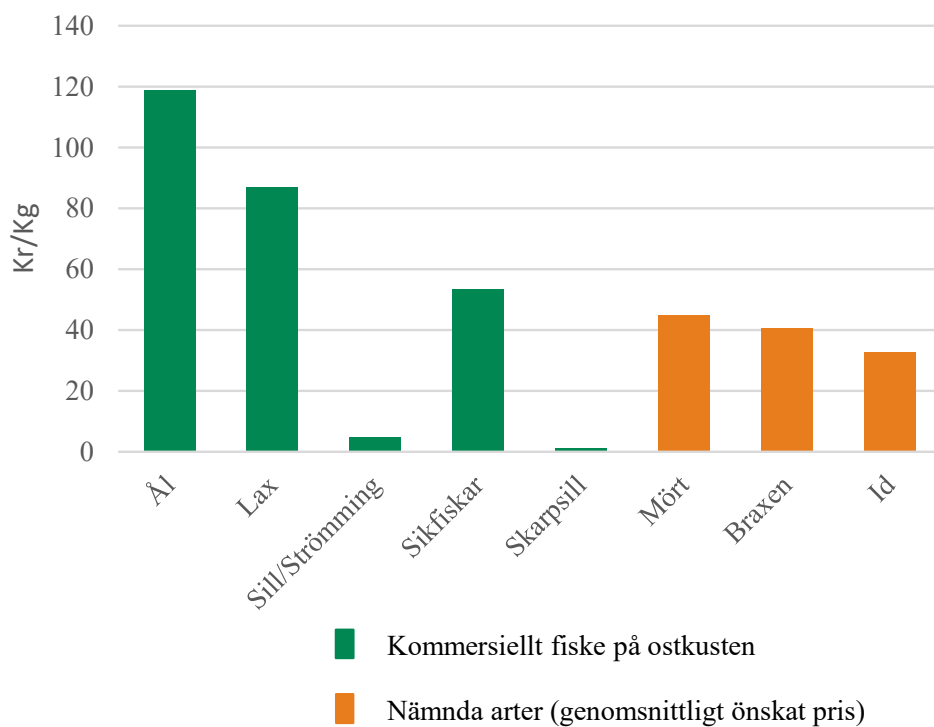
5.4 Underutnyttjade arter

I svenska vatten finns ett antal fisk-och skaldjursarter som fiskas under de nivåer som bestånden klarar av. Dessa arter benämns ofta som underutnyttjade. Ett ökat fiske på dessa arter har potential att bidra till att öka lönsamheten för fisket, öka självförsörjningen av livsmedel samt i vissa fall bidra till positiva effekter på det marina ekosystemet (Malmström & Waldo, 2021).

I enkäten fick respondenterna svara på om det finns arter i deras fiskevatten som skulle vara intressanta att öka fiske på om det fanns en ökad efterfrågan. Totalt angav 21 procent av respondenterna att de skulle vara intresserad av att öka sitt fiske på minst en fiskart i deras fiskevatten om det fanns en ökad efterfrågan. Bland de inkomna svaren var mört och braxen, följt av id, vanligast förekommande. En respondent från Övre Norrland skriver att det finns gott om just id och mört som skulle kunna fiskas och beredas. En respondent från Mellersta Norrland skriver å andra sidan att det redan går att sälja "hur stora mängder som helst" av mört, om än till lägre priser än de som nämns nedan. Däremot menar en respondent från Norra Mellansverige att det troligtvis inte finns exempelvis mört annat än kort tid på året.

Vidare fick respondenterna ange vilket kilopris som skulle krävas för att de skulle öka sitt fiske av dessa arter. Det genomsnittliga priset som efterfrågas och som visas i Figur 21 är 45 SEK/kg för mört, 41 SEK/kg för braxen samt 33 SEK/kg för id. Motsvarande genomsnittspris som hade krävts för att öka landningarna av mört och braxen i den analys som Malmström & Waldo (2021) presenterade för svenskt insjöfiske var ca 28 kr/kg för mört och 27 kr/kg för braxen uttryckt i 2024 års priser.

I Figur 21 visas som jämförelse de efterfrågade priserna för dessa arter tillsammans med försäljningspriser för ett antal kommersiella fiskarter som fiskas på ostkusten i dag. De efterfrågade priserna på mört, braxen och id är lägre än försäljningspriserna på ål, lax och sikfiskar, men högre än försäljningspriserna på sill/strömming eller skarpsill. Andra arter som respondenterna nämner är exempelvis nors och svartmunnad smörbult som hade krävt ett kilopris på 67 SEK/kg respektive 28 SEK/kg.

Figur 21. Det genomsnittliga kilopris som respondenterna hade krävt för att öka deras landningar av respektive art samt försäljningspris av kommersiella fiskarter på ostkusten. Källa: SCB, 2023.

För att öka fisket och priserna på dessa underutnyttjade arter menar en del respondenter att en bättre marknadsföring krävs samt att skolor och äldreomsorg borde servera lokalfångad fisk "snarare än fisk producerad i Kina". På så sätt kan en efterfrågan på underutnyttjad fisk skapas.

Andra respondenter skriver att beredning krävs för att arterna ska kunna utnyttjas. Exempelvis skulle köttet kunna malas till bitar eller maskiner användas för fileande av exempelvis plattfisk. Samtidigt framkommer det från enkätsvaren att större aktörer inom beredning kan ha svårt att ta upp beredning av nya fiskarter då tillgången på fisk kan vara begränsad. Vidare finns en viss oro bland enkätsvaren att ett ökat fiske på dessa arter skulle kunna leda till ökade bifångster av exempelvis sill/strömming.

6

Avslutande diskussion

Föreliggande studie har undersökt hur det småskaliga Östersjöfiskets fångster används och hanteras efter landning, samt vilka värden det genererar för det småskaliga fisket och för de regioner det verkar i. Vidare har studien undersökt hur småskaliga fiskare planerar att förändra sin fiskerelaterade verksamhet framöver samt vilka hinder de ser för detta. Analysen ger en ökad förståelse för de kringverksamheter fisket har både i form av interaktionen med andra företag i regionen och i form av beredning med mera som fisket har integrerat i sin verksamhet.

Ett första resultat av studien är att många av de småskaliga fiskarna har diversifierat sin verksamhet åtminstone i viss utsträckning, och integrerat sitt fiske i en verksamhet som omfattar även andra delar av värdekedjan. Förutom fisket är de småskaliga fiskarnas viktigaste fiskerelaterade verksamheter egen beredning av fisk och/eller egen försäljning av fisk, och många (28 respektive 23 procent) av de fiskare som bedriver dessa verksamheter planerar att utöka dem. Endast några få av respondenterna har uppgett att deras verksamhet omfattar restauranger eller caféer. Ännu färre bedriver fisketurism, även om några planerar att starta upp verksamhet inom fisketurism de närmsta tre åren. Vad gäller själva fisket är det dock fler som avser att minska eller helt avveckla sin verksamhet än vad det är som planerar att utöka denna verksamhet. Detta innebär att det småskaliga fisket längs östersjökusten riskerar att minska ytterligare i framtiden.

Nästan en tredjedel av de tillfrågade angav att de kombinerar sin fiskebaserade verksamhet med andra inkomstkällor, där pension och skogsbruk var två vanligt förekommande svar. Inkomster från annan verksamhet är i stor utsträckning förlagd mellan november och april då färre

fiskare angett att de bedriver arbete inom sin fiskerelaterade verksamhet, det vill säga fisket och den andra verksamheten kompletterar varandra så att fiskaren får inkomster under hela året. Att många fiskare kombinerar sin verksamhet med andra inkomstkällor stämmer överens med tidigare studier på området (Björkvik, m.fl. 2020; Nielsen m. fl., 2018) men behöver inte enbart förklaras av att fiskaren vill ha inkomster över hela året. Gokhale m fl. (2024) pekar på att svenska fiskare som har inkomster vid sidan om fisket också har en lägre variation i sina inkomster, vilket betyder att de inte är lika beroende av de ofta naturliga svängningar som uppstår inom fisket utan de har även en annan inkomst att falla tillbaks på.

Över 70 procent av de respondenter som bereder fisk i egen verksamhet uppger att de sedan säljer åtminstone en del av den beredda fisken direkt till privatpersoner. Det gäller för både sill/strömming och övrig fisk. Som Björkvik m.fl. (2020) samt Pita m.fl. (2020) påpekar, kan det vara en bra strategi för småskaliga fiskare att sälja sin fisk direkt till kund då det kan vara möjligt att öka vinsterna när leveranskedjorna kortas ned. Det går dock inte att utesluta att den volym som säljs direkt till privatpersoner är liten eller att varje respondent säljer sin fisk till enstaka kunder. Trots detta visar det faktum att många fiskare ser beredning och försäljning av fisk som en kompletterande verksamhet till sitt fiske att en del av förädlingen sker inom fiskarens egen verksamhet snarare än i senare led av den blå värdekedjan. Detta innebär att värdekedjan är kort, vilket i sin tur betyder att en stor del av fiskets ekonomiska bidrag till den lokala ekonomin syns i fiskeföretagets ekonomiska redovisning genom sysselsättning, omsättning och förädlingsvärde.

Vidare instämmer en majoritet av respondenterna inte i påståendet att de hellre sålt den fisk de själva bereder till beredningsindustrier om möjligheten fanns. Detta indikerar att det finns en vilja bland det småskaliga fisket att själva bereda sin fisk. Samtidigt uppger några respondenter att avstånden till beredningsindustrier för humankonsumtion utgör ett hinder och att avsaknaden av dessa inom ett rimligt avstånd kan inne-

bära att det blir mer lönsamt att sälja sill/strömming till beredningsindustrin för produktion av fiskmjöl och olja i Danmark än till beredningsindustrin för humankonsumtion i Sverige.

Möjligheten att generera inkomster är avgörande för det småskaliga fiskets framtid. Finns inte förutsättningar att bedriva ett lönsamt fiske riskerar företag att lägga ner, och nya generationer fiskare kan komma att välja andra yrkesbanor. Det senare är något som flertalet respondenter i studien uttrycker stark oro inför. Det småskaliga fisket är något som ofta gått i arv i generationer och om nya generationer väjer andra jobb riskerar kunskap om yrket att gå förlorat. Av studien framgår det att antalet sysselsatta i respondenternas fiskerelaterade verksamhet år 2022 var 3,99 personer per respondent, vilket uppskattas motsvara cirka 1,20 heltidsekvivalenter. I jämförelse med fiskbranschen i stort är antalet heltidsekvivalenter per anställd betydligt lägre i det småskaliga fisket. En anledning till detta kan vara att det småskaliga fisket är mer säsongsbetonat och i större utsträckning kombineras med andra inkomstkällor gentemot det mer storskaliga fisket som har bättre kapacitet att fiska året om.

Studien visar att det småskaliga fisket genererar relativt små indirekta omsättningseffekter i den regionala ekonomin. Den genomsnittliga multiplikatorn är 1,42, det vill säga för varje krona i omsättning kommer 0,42 kr att generas i resten av ekonomin (varav 0,30 i den egna regionen). Som diskuterats i tidigare litteratur (se Waldo och Lovén, 2019; Björkviks m.fl., 2020) kan detta bero på att fisket i begränsad omfattning interagerar med andra lokala företag, vilket talar emot generering av stora multiplikatoreffekter. Det är dock viktigt att notera att det småskaliga fiskets bidrag till regionen är mer än dess bidrag till BNP. Waldo och Lovén (2019) menar exempelvis att fisket även bidrar till bevarande av kulturmiljöer, öppna hamnar, livsmedelsförsörjning och att fisket lockar turister. Det är också viktigt att notera att en anledning till de små indirekta effekterna på andra företag är just att många småskaliga fiskare själva integrerat flera delar av värdekedjan i sin egen verksamhet (i många fall hela vägen fram till slutkunden) och därmed kunnat öka sin

egen lönsamhet, och då samtidigt blivit mindre beroende av andra företag. De små spridningseffekterna till andra företag behöver därför inte ses som något negativt; de är snarare ett utslag av att de småskaliga fiskeföretagen framgångsrikt anpassat sina egna verksamheter.

Vikten av att känna till de blå värdekedjorna lyfts från myndighetshåll bland annat i handlingsplanen för utveckling av svenskt yrkesfiske 2021-2026 (Jordbruksverket & Havs- och vattenmyndigheten, 2021). Aktiviteter som lyfts i handlingsplanen är bland annat att identifiera existerande värdekedjor och hitta utvecklingsmöjligheter för dem. Studien bidrar med en bredare förståelse för hur den blå värdekedjan ser ut i fiskarledet, men när fiskare säljer sina fångster vidare (före eller efter egen bearbetning) går det inte att se vart nästa led i sin tur säljer fisken vidare. För att analysera detta krävs djupare fallstudier. Vad som går att se är emellertid i vilka verksamheter fiskaren ser en utvecklingspotential för sin kringliggande verksamhet och vilka hinder hen ser för att uppnå denna.

Möjligheten och viljan att utveckla sitt företag är av naturliga skäl beroende av fiskarens ålder. Respondenterna var i genomsnitt 67 år. Av de fiskare som var över 65 år svarade i stort sett ingen att hen hade för avsikt att öka någon av sina fiskerelaterade verksamheter. Av de fiskare som är under 65 år planerar 40 procent att öka sin fiskeverksamhet, 56 procent att öka (eller starta upp) beredning och 36 procent att öka (eller starta upp) försäljning. Det finns med andra ord ett stort intresse för att expandera verksamheten bland de yngre fiskarna. Samtidigt är det många som anger att de möter stora eller mycket stora hinder för att utveckla sin verksamhet. Många av dessa hinder ligger direkt eller indirekt inom havsmiljöförvaltningens ansvar. Exempelvis anger en stor majoritet (över 80 procent) att bestånden av säl och skarv är ett stort problem. Säl och skarv förvaltas enligt nationella förvaltningsplaner (Havs- och vattenmyndigheten, 2019; Naturvårdsverket, 2023).

Vidare anges fångstbegränsningar och redskapsbegränsningar som stora hinder, frågor som också ligger inom förvaltningens mandat. Pro-

blem på marknaden som svårigheter att nå potentiella kunder, svårigheter att få lån för investeringar eller svårigheter att hitta rätt arbetskraft rankas alla mycket lågt och verkar därför inte utgöra några större problem. Detta är intressant eftersom ett av de verktyg myndigheter har är ekonomiska bidrag inom EHFVF för att utveckla verksamheten. 25 procent av respondenterna uppger att de beviljats någon form av stöd för sin verksamhet under 2022. Störst andel (drygt 15 procent) har fått stöd för själva fisket (exempelvis sälsäkra redskap), men det förekommer även en del stöd till beredning, försäljning av beredd fisk och restaurang, m.m. och i synnerhet när det gäller stöd till sådan vidareutveckling av verksamheten dominerar yngre sökande. Att så pass många ändå har ansökt om och beviljats stöd under ett enskilt år tyder på att detta är en välkommen ekonomisk förstärkning för fisket. Exempelvis anger ett antal respondenter att de fått salskadeersättning, vilket är ett av de sätt myndigheter har att hantera de problem fisket uppger sig ha med säl- och skarvpopulationerna.

Ett sätt att utveckla sin verksamhet inom själva fisket är att öka fisket efter arter som konsumenterna traditionellt inte efterfrågat i någon större utsträckning. I Östersjön finns ett antal arter som kan ses som underutnyttjade i den bemärkelsen att bestånden tål ett högre fisketryck. Exempel på detta är braxen, mört och spigg (Malmström och Waldo, 2021). I enkäten fick fiskarna själva ange vilka arter de ansåg underutnyttjade och vad de menade behövs för kiloprisk för att de ska börja öka sina landningar. De arter som oftast angavs var braxen, mört och id. Detta överensstämmer delvis med svaret på samma fråga som insjöfisket besvarade i Malmström och Waldo (2021) där man förutom braxen och mört även angav lake och sik. En jämförelse av de priser fisket menar sig behöva för att öka landningarna visar att insjöfisket krävde betydligt lägre kilopriser jämfört med östersjöfisket. Det ska dock poängteras att enkäten till insjöfisket samlades in före den ökning av prisnivån som inleddes under 2022. Redan i dag fiskar det småskaliga fisket i stor utsträckning andra arter än vad det storskaliga fisket gör. Både stor- och småskaligt fiske fiskar sill/strömming, men skarpsill som är viktig i det storskaliga yrkesfisket nämndes av mycket få av de småskaliga fiskarna i denna studie. I stället nämndes arter som abborre, sikfiskar, lax och ål.

Vad gäller resultaten kring hinder och utvecklingsmöjligheter är det viktigt att notera att detta är näringens syn på frågan. Enkäten ger en uppfattning om hur man önskar utveckla sin verksamhet och vilka hinder som upplevs. Hinder för utvecklingen kan finnas av en anledning, exempelvis fångst- och redskapsrestriktioner för att skydda ekosystemen, vilket innebär att de fortfarande kan vara motiverade ur samhällets perspektiv även om de upplevs som problem inom fisket. Resultaten kring fiskets verksamheter och deras syn på sina utvecklingsmöjligheter kan användas som underlagsmaterial för framtida förvaltningsbeslut som underlättar för ett välfungerande fiske men också tar hänsyn till andra samhällsmål.

Referenser

Björkvik, E., Boonstra, W.J., Hentati-Sundberg, J. & Österblom, H. (2020). Swedish small-scale fisheries in the Baltic Sea: Decline, diversity and development. I J. J. Pascual-Fernández, C. Pita, & M. Bavinck. (red.). *Small-scale fisheries in Europe: Status, resilience and governance*. 23. uppl. Springer International Publishing, s. 559–579).

Boonstra, W.J., Valman, M. & Björkvik, E. (2018). A sea of many colours – How relevant is Blue Growth for capture fisheries in the Global North, and vice versa? *Marine Policy*. 87: s. 340–349. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2017.09.007>

Ekstrand, J. (2007). *Fiskets ekonomiska betydelse för Simrishamns kommun*. Högskolan i Kristianstad, forskningsrapport.

Europa.eu. (2021). *Europeiska unionens L 247/2021*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2021:247:FULL>. (Hämtad: 2024-08-05).

Europeiska kommissionen. (2023). The 2023 annual economic report on the EU fishing fleet (STECF 23-07). <https://data.europa.eu/doi/10.2760/423534>. (Hämtad: 2024-08-12).

Fiskeriverket. (2010). *Småskaligt kustfiske*. Rapport på uppdrag av Jordbruksdepartementet, Göteborg.

García-de-la-Fuente, L., Fernández-Vázquez, E. & Ramos-Carvajal, C. (2016). A methodology for analyzing the impact of the artisanal fishing fleets on regional economies: An application for the case of Asturias (Spain). *Marine Policy* 74: s. 165–176. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2016.09.002>

Garza-Gil, M.D., Regueiro, J.S. & Lafuene, M.V. (2017). Using input-output methods to assess the effects of fishing and aquaculture on a regional economy: The case of Galicia, Spain. *Marine Policy* 85: s. 48–53. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2017.08.003>

Gillette, M.B. & Vesterberg, V. (2022). Dead in the water? Sustainability and direct seafood sales in Sweden. *Journal of Rural Studies* 89: s. 248–256. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.12.004>

Gillette, M.B., Arias Schreiber, M. & Siegrist, N. (2021). *Röster från svenskt yrkesfiske: Rapport om uppföljningsintervjuer*. Göteborgs universitet, rapport 2021:1.

Gokhale, S., Blomquist, J., Lindegren, M., Richter, A. & Waldo, S. 2024. The Role of Non-fishing and Partner Incomes in Managing Fishers' Economic Risk. *Marine Resource Economics*. <https://doi.org/10.1086/731762>

Goulding, I., Hallam, D., Harrison-Mayfield, L., Mackenzie-Hill, V. & da Silva, H. (2000). Regional socio-economic studies on employment and the level of dependency on fishing. *Fisheries Report Lot No. 23*. Bryssel, Belgien: Europeiska kommissionen, Maritime Affairs and Fisheries (MARE).

Havs- och vattenmyndigheten. (2019). *Hur mår Östersjön och vad görs för att komma till rätta med miljöproblemen?* [_\(havochvatten.se\)](http://havochvatten.se) (Hämtad: 2024-04-11).

Havs- och vattenmyndigheten. (2024). *Uppdrag att på prov genomföra fiskeriförvaltningsåtgärder som motsvarar en utflyttning av trålgränsen*. [_\(havochvatten.se\)](http://havochvatten.se). (Hämtad: 2024-03-13).

Hedetoft, A, Lindahl, J. & Lindahl J. (2023). *Fiskeriets regionaløkonomiske betydning. Oplæg til Fiskerikommissionen*. Center for Regional- og Turisurforskning (CRT). [_\(crt.dk\)](http://crt.dk). (Hämtad: 2024-08-30).

Helcom. (2023). *State of the Baltic Sea 2023. Third HELCOM holistic assessment 2016-2021*. Baltic Sea Environment Proceedings n°194.

Jordbruksverket. (2023). *Vägen framåt mot mer livsmedel av svenskfångad sill och skarpsill*. Jordbruksverkets rapport 2023:8.

Jordbruksverket. (2022). *Havs-, fiskeri- och vattenbruks-programmet 2021-2027*. [Jordbruksverket.se](https://jordbruksverket.se). (Hämtad: 2024-08-30).

Jordbruksverket & Havs- och vattenmyndigheten. (2021). *Handlingsplan för utveckling av svenskt yrkesfiske 2021-2026*. (jordbruksverket.se). (Hämtad: 2024-08-26).

Landsbygdsnätverk. (2022). *Aktuellt för fisk och fiske 2022*. (landsbygdsnätverket.se). (Hämtad: 2024-09-17).

Larsson, S. & Mattila, J. (2019). *Regelverk för det småskaliga kustfisket*. SLU Aqua (kustlaboratoriet), Öregrund, rapport.

Malmström, N. & Waldo, S. (2021). Underutnyttjade arter i svenskt fiske-en ekonomisk analys. *Agri Food, rapport 2021:1*.

Miller, R.R. & Blair, P.D. (2022). *Input-Output Analysis: Foundations and Extensions*. 3rd Edition. Cambridge: Cambridge University Press.

Naturvårdsverket. (2023). *Förvaltningsplaner för vilt*. (naturvardsverket.se). (Hämtad: 2024-09-17).

Nielsen, M., Asche, F., Bergesen, O., Blomquist, J., Henriksen, E., Hoff, A., Nielsen, R., Viðarsson, J.R. and Waldo, S. (2018). The myth of the poor fisher: Evidence from the Nordic countries. *Marine Policy*. 93: s.186–194. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2018.04.003>.

Olsson, J., Bergström, A. & Gårdmark, A. (2011). *Vad styr kustfisksamhällets utveckling i Östersjön?* Rapport Havet 2011.

Pita, C., Pascual-Fernández, J.J. & Bavinck, M. (2020). Small-scale fisheries in Europe: challenges and opportunities. *Mare*, 23: s. 581-600.

Sandström, E. (2018). *Det småskaliga kustfisket förändrade förutsättningar och mervärden*. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Uppsala, rapport 2018:1.

SCB. (2023). *Det yrkesmässiga fisket i havet 2022*. ([scb.se](https://www.scb.se)). (Hämtad: 2024-08-30).

SCB. (2021). *Det yrkesmässiga fisket i havet 2020*. ([scb.se](https://www.scb.se)). (Hämtad: 2024-11-08).

Symes, D., Phillipson, J. & Salmi, P. (2015). Europe's Coastal Fisheries: Instability and the Impacts of Fisheries Policy. *Sociologia Ruralis* 55(3): s.245-257. <https://doi.org/10.1111/soru.12096>

Thissen, M., Lankhuizen, M., van Oort, F., Los, B. & Diodato, D. (2018). EUREGIO: The construction of a global IO database with regional detail for Europe for 2000–2010. *Tinbergen Institute Discussion Paper* 2018-084.

Tillväxtverket. (2014). *Raps - En orientering om modellens teoretiska grunder*. Dnr: 2010/245

Waldo, S. & Blomquist, J. (2020). *Var är det lönt att fiska? - en analys av fisket i svenska regioner*. AgriFood Fokus, rapport 2020:2.

Waldo, S. & Lovén, I. (2019) *Värden i svenskt yrkesfiske*. Agri Food economics centre, rapport 2019:1.

Waldo, S., Blomquist, J. & Masinovic, I. (2020). *Kan yrkesfisket locka turister?: en analys av hamnarna i Skillinge och Träslövsläge*. AgriFood economics centre, rapport 2020:4.

Ditt företagande inom fiskerelaterad verksamhet

Detta avsnitt innehåller frågor om din fiskerelaterade verksamhet, det vill säga all fiskebaserad verksamhet som du bedriver i ditt/dina företag. Utöver yrkesfiske kan det exempelvis vara beredning av fångst, försäljning vid kaj eller annan försäljningslokal, caféverksamhet där fångster är en del av utbudet eller turistverksamhet (exempelvis fisketurer med turister).

1.1 Hur fördelar sig din fiskebaserade verksamhet på ett år?

Kryssa i vilka månader samt vilken/vilka verksamheter som du eller dina anställda bedriver i ditt företag.

Om du bedriver annan än fiskebaserad verksamhet eller om du är anställd kan du kryssa i "Annan sysselsättning (även icke fiskebaserad)".

	Fiske	Beredning	Fiskaffär/ försäljning	Restaurang/ café	Fisketurism	Annan sysselsättning (även icke fiskebaserad)
Hela året	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Januari	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Februari	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mars	☐	☐	☐	☐	☐	☐
April	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Maj	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Juni	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Juli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Augusti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
September	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oktober	☐	☐	☐	☐	☐	☐
November	☐	☐	☐	☐	☐	☐
December	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om annan sysselsättning, ange vad:

1.2 I vilken kommun ägde din fiskerelaterade verksamhet huvudsakligen rum 2022?

_____ kommun

1.3 Hur stor omsättning hade din fiskerelaterade verksamhet 2022?

Ange årsomsättningen i svenska kronor inom samtliga fiskerelaterade verksamheter som du bedriver. Om du bedriver verksamhet inom beredning, driver fiskaffär, restaurang/café eller turistverksamhet ska denna omsättning inkluderas.

_____ kr

1.4 Hur många sysselsatta finns i din fiskerelaterade verksamhet?

Ange totalt antal personer, dvs både heltidsarbetande, deltidsarbetande och säsongsarbetande. Räkna även med dig själv samt familjemedlemmar som arbetar i verksamheten.

_____ personer

1.5 Hur många heltidsekvivalenter motsvarar de sysselsatta i din fiskerelaterade verksamhet?

Exempel: två halvtidssysselsatta motsvarar en heltidsekvivalent och fyra säsongsarbetare som arbetar heltid i tre månader motsvarar en heltidsekvivalent.

_____ heltidsekvivalenter

1.6 Planerar du en förändring i din fiskerelaterade verksamhet inom de närmsta tre åren?

Om ja, välj de alternativ som passar bäst in på verksamheten.

	Öka	Ingen förändring	Minska	Starta upp	Avveckla	Vet ej/har ej verksamheten
Fiske	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Beredning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiskaffär/försäljning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Restaurang/café	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fisketurism	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan verksamhet (även icke fiskerelaterad)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

1.7 Finns det eventuella hinder som påverkar dina framtida planer?

Nedan beskrivs ett antal möjliga hinder för en vidare utveckling av din fiskerelaterade verksamhet de närmsta 3 åren. Kryssa i rutan för det alternativ som du tycker bäst beskriver hur stor påverkan hindret är för din verksamhet.

	Ingen	Liten	Varken stor eller liten	Stor	Mycket stor
Brist på fisk	☐	☐	☐	☐	☐
Brist på fiskevatten	☐	☐	☐	☐	☐
Gällande fångstbegränsningar	☐	☐	☐	☐	☐
Gällande redskapsrestriktioner	☐	☐	☐	☐	☐
Svårt att nå potentiella kunder	☐	☐	☐	☐	☐
Svårt att få lån för investeringar	☐	☐	☐	☐	☐
Brist på personal med relevant utbildning/erfarenhet	☐	☐	☐	☐	☐
Sälppopulation	☐	☐	☐	☐	☐
Skarvpopulation	☐	☐	☐	☐	☐
Annat, nämligen:	☐	☐	☐	☐	☐

1.8 Vilka är de tre viktigaste arterna för din fiskerelaterade verksamhet?

Markera arterna efter hur viktiga de är, där 1 är den viktigaste arten.

Välj bara en art per kolumn, det vill säga två arter kan inte rankas som lika viktiga.

	1	2	3
Sill/strömming	☐	☐	☐
Skarpsill	☐	☐	☐
Siklöja	☐	☐	☐
Sikfiskar	☐	☐	☐
Ål	☐	☐	☐
Lax	☐	☐	☐
Abborre	☐	☐	☐
Sjyrygg	☐	☐	☐
Gädda	☐	☐	☐
Gös	☐	☐	☐
Braxen	☐	☐	☐
Plattfisk	☐	☐	☐
Annan art, nämligen:	☐	☐	☐

1.9 Har du beviljats stöd från någon av EUs fonder för fiskerelaterad verksamhet (havs- och fiskeriprogrammet eller havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet)?

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Nej
- Ja, för fiske (exempelvis nya fiskeredskap)
- Ja, för fiskberedning
- Ja, för fiskaffär/försäljning av beredd fisk
- Ja, för restaurang/café
- Ja, för fisketurism
- Vet ej
- Annat, nämligen:

1.10 Hur långt är det/de fartyg du använder inom din fiskeverksamhet?

Lämna rad två och/eller tre tom om du använder färre än 3 fartyg.
Om du använder fler än tre fartyg, välj de tre fartyg som landar mest fisk (i ton).

	0–11,99 meter	12–14,99 meter	15–23,99 meter	24 meter eller större
Fartyg 1	☐	☐	☐	☐
Fartyg 2	☐	☐	☐	☐
Fartyg 3	☐	☐	☐	☐

1.11 Vilken typ av fiskeredskap (aktiva/passiva) använder du inom din fiskeverksamhet?

Lämna rad två och/eller tre tom om du använder färre än 3 fartyg.
Om du använder fler än tre fartyg, välj de tre fartyg som landar mest fisk (i ton).

Till aktiva fiskeredskap räknas exempelvis olika sorters trål, vad och not.
Till passiva fiskeredskap räknas exempelvis garn, fällor, burar och krokredskap.

	Aktiva fiskeredskap	Passiva fiskeredskap	Både aktiva och passiva fiskeredskap
Fartyg 1	☐	☐	☐
Fartyg 2	☐	☐	☐
Fartyg 3	☐	☐	☐

1.12 Fiskade eller beredde du sill/strömming i din verksamhet 2022?

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Ja → Gå till fråga 2.1 (sida 8).
 Nej → Gå till fråga 3.1 (sida 11).

Sill/strömning

Detta avsnitt fokuserar endast på den del av din fiskerelaterade verksamhet som baseras på sill/strömning.

2.1 Hur många ton sill/strömning landade du 2022?

_____ ton

2.2 Hur skiljer sig dina landningar av sill/strömning år 2022 jämfört med dina landningar år 2020?

- Ökat
- Minskat
- Ingen förändring/vet ej

2.3 Vem säljer du landad sill/strömning till som du inte använder i egen verksamhet?

Det vill säga sill/strömning som du inte använder i eventuell beredningsverksamhet eller egen restaurang-/caféverksamhet. Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Säljer till grossist (exempelvis fiskauktion)
- Säljer direkt till privatpersoner (i egen försäljningslokal eller distansförsäljning)
- Säljer till beredningsindustri - för humankonsumtion
- Säljer till beredningsindustri - för fiskmjöl etc.
- Säljer till restaurangverksamhet
- Säljer till livsmedelsbutik
- Annat, nämligen: _____

2.4 Hur många ton landad sill/strömning sålde du sammanlagt enligt fråga 2.3 ovan 2022?

_____ ton

2.5 Om du bereder sill/strömning som du landar, på vilket/vilka sätt bereder du dem?

Om du inte bereder sill/strömning, gå till fråga 2.9 (sida 10).

Kryssa i ett eller flera alternativ.

Exempel på övrig konservering:

- Grava, salta, torka, surströmning

Exempel på fiskrätt som säljs till privatpersoner eller grossist:

- Panerad sill/strömning, fiskfärs, fiskburgare/fiskbullar

- Flår och/eller filear
- Röker
- Läger in/övrig konservering
- Fiskrätt
- Annat, nämligen:

2.6 Jag hade hellre sålt den sill/strömning jag bereder till ett beredningsföretag om möjligheten fanns (antingen hela eller delar av fångsten)

Bereder ej sill/strömning	Instämmer inte alls				Instämmer helt
	1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐	☐

2.7 Vad sker med sill/strömning efter din beredning?

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Säljer till livsmedelsbutik
- Säljer direkt till privatpersoner (distansförsäljning eller i egen försäljningslokal)
- Säljer till restaurangverksamhet
- Använder i egen restaurang-/caféverksamhet
- Annat, nämligen:

2.8 Av dina landningar, hur många ton (hel fisk) använde du i egen verksamhet under 2022?

Fisk som används i egen verksamhet kan exempelvis vara inom beredning, restaurang eller café som drivs i egen regi.

_____ ton

2.9 Något du vill tillägga gällande fiske eller beredning av sill/strömming?

2.10 Fiskade eller beredde du annan fisk än sill/strömming 2022?

- Ja → Gå till fråga 3.1 (sida 11).
- Nej → Gå till fråga 4.1 (sida 14).

Andra fiskarter

I detta avsnitt ställer vi frågor som rör hela din beredningsverksamhet för andra arter än sill/strömming. Det innebär att vissa frågor kan kännas upprepande om du har besvarat frågor gällande strömming/sill i ett tidigare avsnitt.

Trots detta är det av stor vikt att du besvarar alla frågor eftersom vi är intresserade av att se hur beredningen skiljer sig mellan fiskarter.

3.1 Hantering av landad fisk

Ange hur du hanterar dina landningar av nedanstående arter.
Det går bra att ange flera beredningsformer för varje art.

Kryssa i rutan "Fiskar ej" om du inte landat fisken 2022 eller "Fiskar, men bereder ej" om du landar en art men säljer den utan att bereda den.

Exempel på övrig konservering:

- Grava, salta, torka, fermentera

Exempel på fiskrätt:

- Panerad fisk, fiskfärs, fiskburgare och fiskbullar

	Fiskar ej	Fiskar, men bereder ej	Flår och/eller filear	Röker	Lägger in/ övrig konservering	Fiskrätt	Annat, nämligen:
Skarpsill	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Siklöja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sikfiskar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lax	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Abborre	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjurygg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gädda	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gös	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Braxen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Plattfisk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan art, nämligen:	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3.2 Vem säljer du landad fisk till som du inte använder i egen verksamhet?

Det vill säga fisk som du inte använder i eventuell beredningsverksamhet eller egen restaurang-/caféverksamhet.
Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Säljer till grossist (exempelvis fiskauktion)
- Säljer direkt till privatpersoner (i egen försäljningslokal eller distansförsäljning)
- Säljer till beredningsindustri - för humankonsumtion
- Säljer till beredningsindustri - för fiskmjöl etc.
- Säljer till restaurangverksamhet
- Säljer till livsmedelsbutik
- Annat, nämligen:

3.3 Vad sker med fisken efter din beredning?

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Säljer till livsmedelsbutik
- Säljer direkt till privatpersoner (i egen försäljningslokal eller distansförsäljning)
- Säljer till restaurangverksamhet
- Använder i egen restaurang-/caféverksamhet
- Annat, nämligen:

3.4 Jag hade hellre sålt den fångst jag bereder till ett beredningsföretag om möjligheten fanns (antingen hela eller delar av fångsten)

Bereder ej	Instämmer inte alls				Instämmer helt
	1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fiskerelaterade kostnader

I det femte och sista avsnittet om din/dina verksamheter ber vi dig att ange årskostnaden för samtliga fiskerelaterade verksamheter du bedrev 2022. Om du bedrev beredningsverksamhet, fiskaffär, restaurang/café eller turistverksamhet i anslutning till fisket ska även dessa kostnader inkluderas i svaret. Varje fråga ger exempel på var du hittar kostnaderna vi efterfrågar. Du behöver bara välja en av nedanstående källor eller också kan du uppskatta årskostnaderna.

Så här fyller du i och tar reda på dina kostnader

Skriv endast en summa per fråga, det vill säga, om du bedriver flera olika fiskerelaterade verksamheter i olika bolag ber vi dig summera posterna. Har du ett brutet räkenskapsår kan du välja ditt senast deklarerade räkenskapsår.

Skatteverkets inkomstdeklaration: Logga in på Mina sidor via Skatteverkets hemsida. När du har loggat in på Mina sidor trycker du på knappen "Skatter och deklARATIONER". Välj sedan "Inlämnade deklARATIONER", där kan du ladda ner dina tidigare inkomstdeklARATIONER. Antingen inkomstdeklARATIONEN för enskild näringsidkare (blankett SKV 2150) eller inkomstdeklARATIONEN för bolag (blankett SKV 2002).

Bolagsverkets årsredovisning (resultaträkning): Logga in på Mina sidor via Bolagsverkets hemsida. När du loggat in på Mina sidor kan du sedan ladda ner den senast registrerade årsredovisningen.

5.1 Personalkostnader

Fyll i uppskattade kostnader i svenska kronor.

Eller hitta exakta kostnader i:

Bolagsverkets årsredovisning: - Personalkostnader

Skatteverkets inkomstdeklaration: - Aktiebolag: Ruta 3.8

- Enskild näringsidkare: Ruta R7

_____ kr

5.2 Avskrivningar

Fyll i uppskattade kostnader i svenska kronor.

Eller hitta exakta kostnader i:

Bolagsverkets årsredovisning: - Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar

Skatteverkets inkomstdeklaration: - Aktiebolag: Rutor 3.9 och 3.10

- Enskild näringsidkare: Rutor R9 och R10

_____ kr

5.3 Räntekostnader

Fyll i uppskattade kostnader i svenska kronor.

Eller hitta exakta kostnader i:

Bolagsverkets årsredovisning: - Räntekostnader och liknande resultatposter

Skatteverkets inkomstdeklaration: - Aktiebolag: Ruta 3.18

- Enskild näringsidkare: Ruta R8

_____ kr

5.4 Övriga kostnader

Fyll i uppskattade kostnader i svenska kronor.

Eller hitta exakta kostnader i:

Bolagsverkets årsredovisning: - Råvaror och förnödenheter + Handelsvaror + Övriga externa kostnader

Skatteverkets inkomstdeklaration: - Aktiebolag: Rutor 3.5 + 3.6 + 3.7

- Enskild näringsidkare: Rutor R5 + R6

_____ kr

5.5 Är kostnaderna du angav i detta avsnitt baserade på egna uppskattningar eller tidigare deklARATIONER/ÅRSREDOVISNINGAR?

- Egna uppskattningar
- Skatteverkets deklARATION
- Bolagsverkets årsredovisning
- Annat, nämligen:

Om dig

6.1 Vilket kön identifierar du dig med?

- Man
 Kvinna
 Vill inte ange
 Annat

6.2 Vilket år är du född?

--	--	--	--

6.3 Får vi lov att kontakta dig för eventuell uppföljning?

Ange gärna namn och kontaktinformation nedan om det går bra. Dina svar kommer att behandlas och användas helt anonymt även om du lämnar ditt namn och din kontaktinformation här.

Telefonnummer _____

Mejladress _____

6.4 Finns det något mer som du vill berätta för oss?

Exempelvis vad dina tankar är kring aktuell fiskeriförvaltning, din syn på problem och möjligheter kring vidareförädling/beredning av fiskar? Eller finns det något annat som du vill lyfta upp över vattenytan?

Det går också bra att mejla sara.l.andersson@ltu.se eller fortsätt på ett separat papper.

Tidigare utgivet av AgriFood

Rapporter

- 2009:1 Vad uppnås med rättvisemärkning?
- 2010:1 Produktionsfunktioner i jordbruket
- 2010:2 Ett rum med utsikt – vad är landskapet värt?
- 2010:3 Jordbruket, växthusgaserna och effektiva styrmedel
- 2010:4 Djurvälstånd och lönsamhet – var står vi idag?
- 2010:5 Bränsle för ett bättre klimat – marknad och politik för biobränslen
- 2011:1 Handel med hinder – effekter av tullar på EU:s jordbruksimport
- 2011:2 Societal Concerns – Domestic policy choice and international competitiveness
- 2011:3 Vem äger våra fiskevatten? – en studie av fastigheter med fiskerätt
- 2011:4 Pristransmission i den svenska livsmedelskedjan
- 2011:5 Lantbrukskooperativa företag – deras betydelse för konkurrensen inom livsmedelskedjan
- 2011:6 Från gård till butik – vilka småskaliga livsmedelsföretag tar steget?
- 2012:1 Mål som styrmedel – målet för den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel
- 2012:2 Tillväxt, specialisering och diversifiering – hur har jordbruket förändrats de senaste 20 åren?
- 2012:3 På spaning efter ett innovationssystem för landsbygdens företag
- 2012:4 Samhällskostnader för yersinios och shigellos i Sverige
- 2013:1 Matlandets ambassadörer – en politisk vision i ett socialt nätverk
- 2013:2 Private standards – leveling the playing field for global competition in the food supply chain?
- 2013:3 Från gröda till föda – skånsk livsmedelsproduktion i siffror
- 2014:1 Origin labelling of food - costs and benefits of new EU legislation for Sweden

- 2015:1 Landsbygdsnytta – som motiv för stöd till landsbygden
- 2016:1 Överlappande styrmedel – ett problem för jordbrukets miljöpolitik?
- 2016:2 Plats att växa – geografi och tillväxt i svenska kommuner
- 2016:3 Vem stannar kvar? – närhet till högskola och val av bostadsort
- 2016:4 EU:s jordbrukspolitik – hur ser reformtrycket ut inför 2020?
- 2017:1 Innovation på landsbygden – uppkomst och spridning av nya idéer i glesa miljöer
- 2017:2 Impacts of direct payments – Lessons for CAP post-2020 from a quantitative analysis
- 2018:1 Reformen av CAP 2013 – Lärdomar för en bättre jordbrukspolitik efter 2020
- 2019:1 Värden i svenskt yrkesfiske
- 2020:1 Naturbetesmarkens framtid – en fråga om lönsamhet
- 2020:2 Att leva i land och stad – ett djupare perspektiv inkomstfördelning
- 2020:3 Brist på veterinärer?
- 2020:4 Kan yrkesfisket locka turister? – En analys av hamnarna Skillinge och Träslövsläge
- 2021:1 Underutnyttjade arter i svenskt fiske – En ekonomisk analys
- 2021:2 Fiske i spåren av Covid-19 – en analys av det svenska yrkesfiskets utveckling och tillgång till stöd
- 2022:1 Landsbygden och invandrartäta områden i städer – två perspektiv på ojämlikhet
- 2022:2 Fler eller färre vildsvin? – en samhällsekonomisk analys
- 2022:3 Goda råd för att minska klimat- och luftpåverkan - hur fungerar informationsinsatser riktade till jordbruket?
- 2023:1 Varför är EU:s jordbrukspolitik så svår att reformera?
- 2023:2 Ökad produktivitet i jordbruket – hur påverkas miljön?
- 2023:3 The economics of new gene edited plants - just like any other crop?

- 2023:4 Skötsel av naturbetesmarker - hur upplever lantbrukare de krav som ställs?
- 2024:1 Arbetskraftsbrist – ett problem eller en möjlighet?
- 2024:2 Hur påverkas svenskt yrkesfiske av havsbaserad vindkraft?
- 2024:3 Behovet av ett proteinskifte – ett samhällsekonomiskt perspektiv

Policy Brief

- 2010:1 Fiskebaserade företag – hur kan de utvecklas?
- 2010:2 Nyttan av att bekämpa livsmedelsrelaterade sjukdomar
- 2010:3 Resursröntan i svenskt fiske
- 2011:1 Varför exporterar vissa livsmedelsföretag men inte andra?
- 2011:2 Livsmedelspriser i Sverige: butikers lokalisering och konkurrens
- 2011:3 En grönare jordbrukspolitik – både miljönytta och kostnader
- 2011:4 Vad kostar biologisk mångfald jordbruket?
- 2012:1 Överföring av ängs- och hagmarkers värde
- 2012:2 Förenkling av handelsprocedurer – ett sätt att stödja utvecklingsländernas export
- 2012:3 Biogas från gödsel – rätt att subventionera?
- 2012:4 Export av livsmedel – till vilket pris?
- 2013:1 Traktor till salu – fungerar den gemensamma marknaden?
- 2013:2 Drivmedel från jordbruket – effekter av EU:s krav
- 2013:3 Gårdsstödsreformen positiv för sysselsättningen
- 2013:4 Varför är vissa bönder mer effektiva än andra?
- 2013:5 Varför välja mjölkrobot? – en analys av ett investeringsbeslut
- 2013:6 Sluta slänga maten – gör det någon nytta?
- 2014:1 Svenska nötköttsproducenter kan minska sina kostnader
- 2014:2 Större alltid bättre? – pris och kvalitet på svensk torsk
- 2014:3 Kan gårdsstöden sänka arbetslösheten?
- 2014:4 Innovationer på landet - behövs särskilt stöd?

- 2014:5 Får fiskaren betalt för miljömärkning
- 2014:6 Att stoppa MRSA hos grisar – är det lönsamt?
- 2015:1 Östersjön mår bättre när lantbrukare Greppar Näringen
- 2015:2 Tjänster från ekosystem – till nytta för både jordbruk och samhälle
- 2015:3 I pappas fotspår – vad tjänar barn till jordbrukare och fiskare?
- 2015:4 Att veta eller inte veta – vill konsumenter ha information om livsmedel?
- 2015:5 Samhällskostnader för fem livsmedelsburna sjukdomar i Sverige
- 2015:6 Skatt på handelsgödsel – ett billigt sätt att minska övergödningen?
- 2016:1 Handelsförmåner för u-länder – hur påverkas exporten?
- 2016:2 Som far sin – varför bli fiskare eller jordbrukare?
- 2016:3 Stöd till lantbruket för ett renare hav?
- 2016:4 Samverkan kring habitatförvaltning höjer avkastningen i jordbruket
- 2016:5 Skyddszoner i jordbruket – betalt för resultat?
- 2017:1 Bättre landsbygdsprogram efter utvärdering?
- 2017:2 Bättre förvaltning och mindre subventioner – vägen mot ett hållbart fiske
- 2017:3 God inkomstutveckling inom jordbruket
- 2017:4 Bredband ger sämre betyg
- 2018:1 Rationellt slöseri? – att förstå ineffektivitet i svenska mjölkföretag
- 2018:2 Ojämlighet och fattigdom i svenskt jordbruk
- 2018:3 Påverkar egna märkesvaror priserna på livsmedel?
- 2018:4 Side-effects of vessel scrapping in Sweden
- 2018:5 Kött och klimat – hur påverkar EU:s stöd utsläppen av växthusgaser?
- 2018:6 Jordbruk utan produktion – ett hinder för tillväxt?
- 2018:7 Större utrymmer för burfiske – är det lönsamt?
- 2018:8 Förlorad miljömärkning – påverkas priset på torsk?
- 2019:1 What's in it for Africa? EU fishing access agreements and exports

- 2019:2 Är certifierade livsmedel lättare att exportera?
- 2019:3 Brexit: impacts on agricultural markets in the UK and the EU
- 2019:4 Lönar sig det svenska kontrollprogrammet för salmonella?
- 2019:5 Sälar och småskaligt fiske – hur påverkas kostnaderna?
- 2019:6 Snabbare bredband – alltid bra eller finns det även negativa effekter?
- 2019:7 Inkomster i svenskt och nordiskt fiske
- 2019:8 Ger startstödet yngre jordbrukare?
- 2019:9 EU:s inkomstförsäkring för jordbrukare – behövs den?
- 2019:10 Att se och uppleva sälar – betydelsen av en turistnäring
- 2019:11 Att täta en läcka – fungerar en klimattull på jordbruksprodukter?
- 2019:12 Resurser att utnyttja - hur effektivt är det svenska jordbruket?
- 2019:13 Ökat fiske efter havskräfta – med risk för lägre priser?
- 2019:14 Vikten av att synas - nya verktyg för att värdera ekosystem- 76 tjänster
- 2019:15 Första, andra, tredje - såld på fiskauktion till bättre pris?
- 2020:1 Övergödning i Östersjön – politik som förvärrar problemen
- 2020:2 Övergödning i Östersjön – åtgärder som fungerar
- 2020:3 Märkning av livsmedel för ett bättre klimat – vad tycker konsumenten?
- 2020:4 Odlade alger – ett framtidshopp?
- 2020:5 Miljöstöd: ett stöd till mer än bara miljön
- 2020:6 EU:s politik för ett grönare jordbruk – fungerar den?
- 2021:1 Finns det ett samband mellan yrkesfiske och turism?
- 2021:2 Modellerade miljöeffekter - för bättre ersättningar till jordbrukare
- 2021:3 Att se skogens alla värden – en samhällsekonomisk analys
- 2021:4 Klimatskatt på livsmedel – hur kan jordbruket kompenseras?
- 2021:5 Brist på stallgödsel – ett problem för ekologisk odling?
- 2021:6 Jordbrukspolitik för att nå FN:s globala mål?

- 2021:7 Kolinlagring – en försäkring i ett förändrat klimat
- 2021:8 Lämna småskaligt fiske när sälarna blir fler?
- 2021:9 Miljöcertifiering av havskräfta – till nytta för fisket?
- 2021:10 Att ta över gården – hur fungerar generationsskiften i europeiska jordbruk?
- 2022:1 Ekologisk odling för mer biologisk mångfald – var får man mest för pengarna
- 2022:2 Fungerar politiken för ett renare Östersjön?
- 2022:3 Fördelar med en global klimatskatt för jordbruket
- 2022:4 Mot en miljövänlig växtodling - hur påverkas gårdens ekonomi?
- 2022:5 Mat som påverkar klimatet - vad vill konsumenterna veta?
- 2022:6 Ett skattesystem som missgynnar företag på landsbygden?
- 2022:7 Jobbpolarisering – ett stadsfenomen?
- 2023:1 Staten och maten – kan skatter och subventioner rädda liv?
- 2023:2 Att rädda butiker på landsbygden – fungerar det särskilda driftstödet?
- 2024:1 Hur påverkar en skatt på antibiotika EU:s djurproduktion?
- 2024:2 Hur fungerar jordbruksstöd i skogsbygd?
- 2024:3 Männan på efterkälken – effekter av kvinnors framsteg inom utbildning

Fokus

- 2016:1 Ursprungsinformation om mat på restaurang
- 2017:1 Nya stöd till natur- och kulturmiljöer – vad kan vi lära av andra?
- 2017:2 Bag-limits på torsk i Öresund
- 2018:1 Stallgödsel i en cirkulär ekonomi
- 2018:2 Intäkter för svenska kräftfiskare på västkusten
- 2018:3 Hummerfiske på västkusten – mer lönsamt med färre yrkesfiskare?
- 2019:1 Kulturmiljöer i odlingslandskapet – hur kan de bevaras?

- 2019:2 Fiske och säl – en analys av möjligheter till samexistens
- 2019:3 Kapitalförsörjning på landsbygden och EU:s finansiella instrument
- 2020:1 Transport av stallgödsel – lärdomar från Nederländerna och Danmark
- 2020:2 Var är det lönt att fiska? - en analys av fisket i svenska regioner
- 2021:1 Krav på produktionsmetoder för import - vilka effekter får det?
- 2021:2 Att upphandla ekologisk odling – höga kostnader och en låg träffsäkerhet
- 2021:3 Att flytta förlorade naturvärden - Fungerar ekologisk kompensation för att ersätta naturvärden vid exploatering?
- 2021:4 Säl i Östersjön – en analys av kostnader och nyttor
- 2021:5 Är ekologisk odling bättre för miljön?
- 2022:1 Nature-based solutions – what is the new concept about?
- 2022:2 Nitrifikationshämmare - ett sätt att minska förlusten av kväve från jordbruksmarken?
- 2022:3 Ägg och matfågel – vilka är utmaningarna och hur resilient är produktionen?
- 2022:4 Mindre här men mer där – problemet med läckage av växthusgaser inom jordbruket
- 2022:5 Fångster av siklöja och priset på löjrom - en ekonomisk analys
- 2023:1 Skatt på bränsle – hur kan fisket anpassas?
- 2023:2 Jordbruket i kris – när bör staten ge stöd?
- 2023:3 Stigande matpriser – är det värre i Sverige?
- 2023:4 Växande vattenbruk i en ren miljö – dags för nya styrmedel?
- 2023:5 Levnadsstandard i land och stad – hur påverkar kostnader?
- 2023:6 Stöd för åtgärder inom jordbruket som minskar utsläpp av ammoniak och växthusgaser

- 2023:7 Corporate compensation for carbon sequestration in agricultural soil
- 2023:8 Hållbarhetsmärkning – möjligheter och svårigheter
- 2023:9 Att bygga på åkermark – ett hot mot framtida livsmedelsförsörjning?
- 2023:10 Energiskatt och utsläppsrätter – hur klarar svenskt fiske ökade bränslekostnader?
- 2023:11 Hur kan Sverige öka livsmedelsexporten?
- 2024:1 Att främja transformativ innovation i livsmedelssektorn
- 2024:2 Konkurrenskraft inom svensk jordbruksproduktion

Kort om AgriFood Economics Centre

AgriFood Economics Centre utför kvalificerade samhällsekonomiska analyser inom livsmedels-, jordbruks- och fiskeriområdet samt landsbygdsutveckling. Verksamheten är ett samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet och Lunds universitet och syftar till att ge regering och riksdag vetenskapligt underbyggda underlag för strategiska och långsiktiga beslut

Alla publikationer kan beställas kostnadsfritt via www.agrifood.se

AgriFood Economics Centre
PO Box 7080
SE-220 07 Lund
SWEDEN

<https://www.agrifood.se>
mail: info@agrifood.se

